

Móricz Zsigmond

Nem élhetek muzsikaszó nélkül

Vígjáték négy felvonásban

SZEMÉLYEK

BALÁZS, nyíri birtokos
PÓLIKA, a felesége
ZSANI NÉNI
PEPI NÉNI
MINA NÉNI
LAJOS BÁCSI
BIRI
VERONIKA, vígözvegy
MÁLCSI NÉNI, a mamája
VIKTOR, pesti jogász
TERÉZ NÉNI, a mamája
ELSŐ ASSZONYSÁG
MÁSODIK ASSZONYSÁG
HARMADIK ASSZONYSÁG
NEGYEDIK ASSZONYSÁG
ELSŐ URASÁG
MÁSODIK URASÁG
BORCSA, szakácsné
ZSUZSI, szolgáló
GERGŐ, öreg kocsis
PETÁK, mindenes
KISCSELÉD
MIRCSE, cigányprímás
KISVICÁKNÉ
SUHANC

Történik a nyolcvanas években a Nyírségen

ELSŐ FELVONÁS

Szín: Régi úriház szobája. Jobbról, balról, középen ajtó. A középajtó az üveges verandára nyílik. Az ajtó melletti falban nagy nyílás, amelyben egy közös kályha áll, amely mind a két helyiséget fűti. A kályha ajtaja odakint van a túlsó szobában. Baloldali ajtó a ruhatárnak használt szobába nyílik, hátul a tornácról jobbra ki lehet jutni a szabadba. Bútorzat nincs, csak a falon képek. A fal tövéén székek vannak sűrűn rakva az ülők számára.

A darab a nyolcvanas évek végén történik. Tisza Kálmán minisztersége alatt. A turnír utolsó korszakában. A hölgyek élénk színű ruhákba vannak öltöztetve, az urak magyar ruhában, csizmával. Viktor pesti gigerli, az egyetlen, aki frakkban van. Bukovai Abszenciusz kosztüm. Mikor a függöny még lent van, fölzendül a híres csárdás:

Nem ütik a jogászt agyon...

utána gyors csárdás, abban a pillanatban, mikor a függöny fölmeleg, többen kiáltják, hogy „Ácsi, ácsi!”

ELSŐ JELENET

Balázs, Pólika, Teréz és Málcsi néni, Veronika, urak, hölgyek

BALÁZS középen, Veronikával táncol. Tánc után Pólikának kiált. Pólika, cicám! Vigyázz ez világra, míg én odakint rendet csinállok. Táncosan el jobb l.

A táncnak vége, férfiak a verandára tódulnak, a nők itt maradnak. Balról idősebb nők, jobbról fiatalasszonyok, középen a lányok. A cigányok a kályha körül ásitóznak, majdnem elalusznek. Balról egy öreg néni mélyen alszik a fotelban.

TERÉZIA MAMA *intrikus nő.* Így volt ez a Zsani néninél is, kedves. Akárcsak a Karcsi bácsit látnám! Mintha ez a Balázs ott tanulta volna ezt a háromnapos névnapot.

MÁLCSI NÉNI *jóakarátú néni.* Elég is volt a jóbúl, lelkem, kitáncolhatta már magát a csuda is. Most már csak arra gondolni, hogy mire virrad, pusztuljanak innen.

TERÉZIA MAMA. Ha a fiatalok mulatnak, hadd mulassanak. Fáradt vagy, kislányom?

VERONIKA. Én, mamám, három hétig se fáradok ki!

TERÉZIA MAMA. Én is ilyen voltam fiatalasszony koromban! Még csak harmadik nap!... *Nagyot nevet.* Csak enni legyen, lesz itt vendég, kedves, tavaszig!

MÁLCSI NÉNI. Ez az éppen, kiesszük ezeket a szegényeket!

MÁSODIK JELENET

Voltak, a négy asszony jön a verandáról

ELSŐ ASSZONY. Fi, fi, olyan füst van odabe, hogy harapni lehet. Viktor jön középen.

MÁLCSI NÉNI. Viktor fiam, ki ne menj! Viktor fiam, hideget ne igyál!

VIKTOR *balra megy, s a lányok rajban utána.* De ugyan, mama!

TERÉZIA MAMA *Pólikához.* Örvendene Zsani néni, ha látná! Ilyen drága szép multság csak náluk volt, a Karcsi bácsi idejében!

PÓLIKA *a legelső tánc alatt féltékenyen nézte tánc közben, hogy Balázs hogy szorongatta Veronikát. Azóta is ellenségesen folyton hátat fordított Veronikának.* Ó, a drága jó Zsani néni.

VIKTOR. Ne szekírozz, mamuskám!

LÁNYOK *zsibongva, siktva.* Halljuk Viktort, halljuk Viktort!

NEGYEDIK ÚR *Mokány Bercinek öltözve, hátulról előrejön, széthárítja a lányokat.* Abrincs... Coki minden józan!... Hát sose iszunk?...

TERÉZIA MAMA. Igyatok, egyetek! Van itt, lelkem, elég!

NEGYEDIK ÚR. Borbúl, menyecskébül sosincs elég! *Megcsókolja Terézia mamát, nagy nevetés. Borcsa és Kisvicákné már itt bejönnek és integetnek Pólinak, jobb 1.*

HARMADIK ÚR *hátral.* Abcug, Tisza Kálmán!

LÁNYOK *mind egyszerre, a fiatalasszonyok is.* Halljuk Viktort, halljuk Viktort!

VERONIKA. Halljuk a bukovai Abszenciust, Viktort!

MÁLCSI NÉNI. Elég volt már, haza kell menni! Elég már a háromnapos lumpolás!

HARMADIK JELENET

Voltak, Borcsa, Kisvicákné

KISVICÁKNÉ *jobb 1. ajtón befut, utána jön Borcsa, a szakácsné, soká integetnek Pólikának, aki odajön hozzájuk.* Jaj, a tekintetes úr már a tarka bornyúra adja a parancsot.

PÓLIKA *felsikolt.*

BORCSA. Tekintetes asszony! Jaj, a tarka bornyú! Tessék valamit csinálni!

PÓLIKA *újra egyet sikkant.*

MÁLCSI NÉNI *figyelte a jelenetet, s most ideszalad kihallgatni.*

KISVICÁKNÉ. Mer ez a Borcsa néni, e nem sajnálja, tekintetes asszony. Elsüt, főz e három hétig is, ez olyan, ez a jó lélek, de a tarka bornyúért kár!

MÁLCSI NÉNI. Véget kell ennek már vetni, fiam! Pusztuljunk innen! Elég volt a vendégségből!

PÓLIKA. De ne menjenek még, Málcsi néni! Jaj, Istenem, a tarka bornyú! Fajbornyú, Málcsi néni. Fajboohooornyú!

MÁLCSI NÉNI. Majd én kiadom a jelszót. Péntek este jöttünk s máma vasárnap. Mindjárt reggel. És ha itt ér a reggel, vége! Nem szabadulunk.

PÓLIKA. Megszólnak, Málcsi néni! Én igazán senkit se engedek el! De tetszik látni, ez a Balázs milyen, fajbornyút vágat, Málcsi néni. Mán ne tessék haragudni, én megyek, megnézem...

MÁLCSI NÉNI. Be kell fogatni, mind egyszerre, minden kocsi be legyen fogva. A többit bízzátok rám.

PÓLIKA. Jaj, Málcsi néni, az Isten áldja meg! Akkor fogatok! De én nem is tudom, mit csináljak. *El.*

NEGYEDIK JELENET

Voltak, Pólika nélkül

MÁLCSI NÉNI. Fogatni, fogatni!... Minden szekér be legyen fogva egy perc alatt!... Viktor fiam!... *Teréz s csoport jön.*

TERÉZIA MAMA. Mi az, lelkem? Mi történt?

MÁLCSI NÉNI. Ezek még a háztetőt is felsütik-főzik itt! Már a fajbornyún a sor!

ELSŐ ASSZONY *a kezüket csapkodják, sápítózva.* Már én régen mondom...

MÁSODIK ASSZONY. Hamar megszökni innen...

HARMADIK ASSZONY. Nem szabad ilyeneket engedni...

NEGYEDIK ASSZONY. Isten ellen való véték... *Egyszerre.*

VERONIKA. Hogyisne! Még csak most kezdek belejönni az igazi mulatságba! Viktor! Mutass valamit! *Viktor át Málcsihoz.*

MÁLCSI NÉNI. Fiam, csinálj valami bolondságot, amit tudsz, azalatt befognak, s annak a végén mindenki el fog innen pusztulni. Érted, gyermekem!

VIKTOR. Olyan fáradt vagyok, mamuskám! Még te is...

MÁLCSI NÉNI. Viktor fog nektek valamit mutatni!...

LÁNYOK *visítózva, örvendve veszik körül Viktort, aki középre áll.*

VERONIKA. Viktor, Viktor! A szalondalokat!

VIKTOR. Eh, mit!

MÁLCSI NÉNI. Udvariasan, fiacskám!

VIKTOR. Nem vagyok én speceráj boltos, hogy udvarias legyek!

NEGYEDIK ÚR. Ez egy zseni!

VIKTOR. Zseni volnék, ha a Rothschild fia volnék. De meg tudnám mutatni, hogy pár év alatt tönkremegy az a vén zsidó.

HARMADIK ÚR. Nem vagy antiszemita? *Egy poharat ad neki.*

VIKTOR *elveszi.* Jogász gyerek csak a hónap elején antiszemita! *Behunyt szemmel iszik.*

HARMADIK ÚR. Mér hunyod be a szemed, öcskös?

VIKTOR. Meg kellett ígérni az atyusnak, hogy ezen a farsangon rá se nézek a borra. Muszáj behunyt szemmel inni.

VERONIKA. A szalondalokat, Viktor, a szalondalokat!

LÁNYOK *mind.* A szalondalokat, Viktor!

VIKTOR *a középre áll, a társaság szabad teret hagy neki. Méltóztassanak helyet foglalni...*
Mircse, gyantázz... *Mind leül.*

Elmentem én a vásárra Schneider Fánival,
Schneider Fánival, Schneider Fánival.
Vettem néki piros szoknyát három fodorral,
Három fodorral, három fodorral.
Schneider Fáni de azt mondja,
Nem kell néki piros szoknya,
Inkább kell neki gigerli,
Ki a vérét ingerli.

Tánc. Az egész társaság éneklí a refrént, mialatt körbe táncol.

LÁNYOK. Szalondalokat, Viktor!

VIKTOR. *Dal. A klarinét komikusan kísér. Veronikára játssza ki. Virágot dob neki.*

Még azt mondják rám a gonoszok,
Hogy én szörnyű indiszkrét vagyok
Pedig még azt is titkol-ga-kolgom:
Hogy nagysámmal viszonyom vagyok.

Rododendrom a domboldalon,
Boruljon rám, bájos asszonyom!
Súgja a fülembe, hogy sze, hogy szeret,
Ne aggódjon, én diszkrét leszek.

Zúgás, nevetés.

Sampányert ittam az este, ragyogós csillagom, galambom.
Most is spicces vagyok tőle, ragyogós csillagom galambom,

A parketten alig-alig állok,
Mégis szeretnek nagysádtok!
Ragyogós csillagom, galambom!

Csárdásra perdül az egész társaság. Viktor Veronikával táncol. Tánc alatt a cselédek a baloldali szobából férfi és női bundákat hoznak és hátraviszik a verandára.

MÁLCSI NÉNI *megállítja a táncot.* Gyerekeim, elég volt a háromnapos mulatságból! Be vannak fogva a szekerek!

A társaság felbomlik, a nők hátravonulnak a verandára, a férfiak körülveszik a cigányprímást, és dalolják, hogy:

Hajmási Péter, Hajmási Pál
Fokhagymási Péter, Fokhagymási Pál...

Mikor Pólíka belép, lehalkítják a dalt.

ÖTÖDIK JELENET

Voltak, Pólika jobb 1.

PÓLIKA *jön jobb 1. Mindenki feléje fordul, s tréfásan a Hajmási Péterre hódolnak előtte.*

ELSŐ HANG. *Éljen a kis háziasszony!*

MIND. *Éljen!*

ELSŐ ASSZONY. *Aludjon! A férfitársaság is táncosan visszavonul a verandára.*

HATODIK JELENET

BALÁZS *jön jobb 1. Jön szélesen, nagy tenyércsattogással, a bandához. Mircse, mi van itt... a nótám! Banda rákezd.*

Az életem gyászban,
Dobra verik házam.
Elhagyott a galambom,
Elhagyott a galambom is végül!
Nem élhetek, nem élhetek, nem élhetek
Muzsikaszó nélkül-kül.

VERONIKA *Balázs elé táncol, vele dalolja újra a dalt, az ő hangja hasít ki.*

Az életem gyászban... stb.

PÓLIKA *belép, mint egy berzenkedő jérce, Veronikához. Már te is menni akarsz, szívecském? Igazán nem szép, hogy megbontod a társaságot!*

VERONIKA. *Én?... Eszem ágában sincs!*

BALÁZS *tombolva. Az anyátok sárga viganóját! Innen senki se megy el, vagy mind agyonlövöm! Mircse, a nótám!*

Az életem gyászban. Hej!...
Dobra verik házam! Tyuhaj!...
Elhagyott a galambom is végül. Hej uccu!
Mert: nem élhetek, nem élhetek muzsikaszó nélkül.
Hej az ántiját!

Balázs nem veszi észre, hogy közben megüresedett az egész szín. A vendégek közül egyesek kezet csókolnak Pólikának.

HETEDIK JELENET

Voltak, Viktor bal 1.

VIKTOR *jön bundába öltözve. Jön, megy, élni se tud.*

BALÁZS. *Viktor!... Micsoda bunda ez!... Neked ilyen bundád van!*

NEGYEDIK ÚR. *Biztos adósság.*

VIKTOR. Az én adósságom biztos adósság, mert a mindig adósság marad.

BALÁZS. Azér! Húzzad, Mircse, szakadjon meg abba a lélek, aki a magyarnak magyar ellensége! *Észreveszi, hogy valakit a felesége elvisz, s bundát ad rá.* Mi az?

MÁLCSI NÉNI. Ideje menni, Balázs!...

BALÁZS. Innet, keziticsókolom?... Hát azér gyűttek, hogy elmenjenek? Ne tessék már ilyen ellenségem lenni!

MÁLCSI NÉNI. Ugyan, hiszen már mindenki elment.

BALÁZS *elámul*. Hol? Ki?... Most vágják a tarkabornyút!... Pólika! Micsoda dolog ez! Maga nem is tartóztatja a vendégeket?

VERONIKA. Balázs!...

Az életem gyászban!
Dobra verik házam!

BALÁZS. Verik a bécsi Szent István-torony gombját!... Még csak most jön a multság java!...

VERONIKA. Éljen!

BALÁZS *tántorogva körülnéz*. Hű, de be lehetek én kaptázva, hogy én ezt észre nem vettem. *Kint száncsengők.* Vágják már azt a bornyút, Pólika?... Hol az asszony?... Vágjátok már azt a bornyút! Azt még meg kell enni!

VERONIKA

Az életem gyászban!
Dobra verik házam!

BALÁZS. Veronika!...

PÓLIKA *jön, csak kikísérte a vendégeket hátul*. Ne kiabáljon, Balázs!

BALÁZS. MÉR ne kiabáljak? Itthon vagyok! Hun vannak a vendégeim! Hova tetted a vendégeimet! Hova sikkasztottad el a vendégeimet? Vágjátok a kisbornyút!

PÓLIKA. Ugyan kinek, nincs már kinek!...

BALÁZS. Az én kedves, szeretett, aranyos vendégeimnek!

VERONIKA *közben a táncosok is elmentek*. Hiszen már csak hárman vagyunk, Balázs!

BALÁZS. Hát akkor hárman!... *Nagy szünet, körülnéz*. Ki tette ezt?... Hol a puskám? *Elrohan jobb l.*

PÓLIKA *cigányok ijedten el. Veronikához*. De igazán, ti legalább ne siessetek!

VERONIKA. De ha muszáj, szívem!

PÓLIKA. Ja, ha muszáj!

VERONIKA. Muszáj, mer kikergetesz!

NYOLCADIK JELENET

Voltak, Balázs jobb I.

BALÁZS *beront.* Hol a puskám!... Hogy engedhetted el őket!... Hol a puskám!

PÓLIKA *elkapja.* No, ne légy illetlen!

BALÁZS. Ki itt az illetlen! Ha a vendégeimet marasztalom, az illetlen!

PÓLIKA. Az.

BALÁZS *vérbenforgó szemmel.* Aztán Veronikához fordul. *Még nem vész össze a feleségével.*
Nagyságos asszony! Kis nagyságos asszony! Még e csak kóstoló volt!... Még csak február eleje van!... Megvárjuk a Bálint napját, megvárjuk a húshagyót! Megvárjuk az ibolyát! Megvárjuk az aratást!... Vágjátok le a kisbornyút, Pólika!

VERONIKA. De aranyos maga, Balázs! Nem megyek én! nem én!

BALÁZS. Ez az, nagyságos asszony! Ketten mulatunk!... Ez az én szívemnek minden öröme!
Derékon fogja s táncolni viszi. Mircse, a nótám! Hol a cigány!

Az életem gyászban!
Dobra verik házam!...

Viktor!

VIKTOR *egy széken ülve alszik, bundában.*

BALÁZS. Táncra pajtás!... *Pólika el. Kirántja Viktor alól a széket, és ő ül rá! Viktor el balra.*

KILENCEDIK JELENET

Balázs, Veronika

VERONIKA. Jaj, de ki van csipkézve, Balázs! Kedves egy Balázs!

BALÁZS. A hét keservibe.

VERONIKA. Balázs!

BALÁZS *odarántja, a térdére ülteti.* Veronika, maga gonosz kutya, maga is elmegy?!

VERONIKA *húzódva adja magát.* Hej pedig!...

BALÁZS. Mi az a pedig!... *Belenéz a szemébe, az asszony arcát csókra töri.* Mi az a pedig...
Felugrik, s a bőgő muzsikájára tánc.

VERONIKA *felemeli a két karját, s hagyja magát.* Ha én azt meg tudnám mondani, Balázs!...
Három napja várom, három napja lesem!...

BALÁZS. Mit vár maga, gonosz, maga gonosz, csábító szirén!...

VERONIKA

Az életem gyászban *érzéssel*
Dobra verik házam.
Elhagyott a galambom is végül.

BALÁZS *felemeli a fejét.* Mondom, hogy csak most kezdődik a három a tánc!... *Hirtelen megcsókolja Veronika nyakát. Pólika bejön, meglátja.* Nnna! *Cigányok kiszöknek.*

TIZEDIK JELENET

Voltak, Pólika

PÓLIKA *jön.* Te még mindig itt vagy, kedves?

VERONIKA. Mán nem is vagyok, kedves!

BALÁZS. Pólika!... Most jön, ami sose vót!... Cigány!... Hol ez a kutya cigány!... Vágják má a kisbornyút?

PÓLIKA. Rossz nyavalyát, ki eszi meg? *Kívül jobbra hátul induló szól.*

BALÁZS. A cigányok!... meg a parasztok!... Jöjjenek a parasztok!

PÓLIKA. Majd adok én parasztokat! Nem volt elég a sonkákat dobálni közéjük! Követ a hasukba! Három napja zabálnak itt!

BALÁZS. Hagy egyenek!... Űk kapálják a földet!... Hagy egyenek eccer! Űk aratják a mezőt!... Az övék a tarka bornyú! Hol a cigány? *El. Zsuzsi be b. 1: bundákkal. Viktor, Málcsi be b. 1.*

VERONIKA. Itt a bundám!... *Balázs után.* Az én meleg, szorító, jó bundám!

PÓLIKA. Vedd fel, nem akarom, hogy megfaggy!

VERONIKA. Nem fagyok meg, tűz van a véremben! *Zene vége.*

PÓLIKA. Zsuzsi! Te szemtelen! Add fel hamar a nagyságos asszony bundáját!

ZSUZSI *elveszi Veronikától, aki csak áll.* Ez a magáé?

VERONIKA. Viktorkám, tűz van a véremben!

VIKTOR. De jó magának. *Ásít.*

VERONIKA. Fázik? Jöjjön, majd én felmelegítem!

TIZENEGYEDIK JELENET

Voltak, Málcsi néni

MÁLCSI NÉNI *Szigorúan.* Viktor! Táncolnak a lovak!

VERONIKA. Táncol a vérem, minden csepp vérem táncol! Hej, Viktorkám... Ha te lány volnál s én fiú volnék, de jó volna magának!

VIKTOR. Tudja maga, milyen álmos vagyok!

PÓLIKA. Zsuzsi, nyisd ki az ablakokat! Szellőztetni!

ZSUZSI *nyitja az ablakot.*

VERONIKA *öltözik.* Gyerünk egyet mulatni, Viktorkám! Hagyjuk ezeket a puha katuskákat!... Viktorkám, most kezdődik csak a bál!

VIKTOR. Féderbál.

Málcsi néni, Veronika, Viktor és Pólrika közben jobbra el.

TIZENKETTEDIK JELENET

Balázs, Pólika

BALÁZS *jobb 1.-en jön a cigányokkal, elől táncol, úgy kíséri a banda. A primás előtte és utána táncol. Balázs a fejére könyököl.*

Elhagyott a galambom is végül!
Nem élhetek muzsikaszó nélkül!
Muzsikaszó nélkül!

PÓLIKA *jön jobb közepén.* Maga mit akar ezekkel a cigányokkal!

BALÁZS. Mulatni akarok!

PÓLIKA. Rajta! Rajta! Mulass! Rád zárom az ajtót, akkor aztán mulathatsz nyitott ablak mellett!

BALÁZS. Ha a vendégeimet elkergetted, veled fogok mulatni!... Te, asszony. Nem is láttalak három napja, asszony! Hol voltál?

PÓLIKA *frufri mozognak, a szeme le van fordítva, vészes pillantások.* Hol voltam?... Dolgoztam, mint egy állat... Hol voltam?... Volt fennakadás? Ez a köszönet? Nincs megelégedve?... Hol voltam!... Maga hol volt?...

BALÁZS. Pólika!... Banda, meg ne állj, mert agyonverlek benneteket! Húzzad, az anyátok sárga viganóját! Táncolni!

PÓLIKA. Kérem, ne ízetlenkedjék!

BALÁZS *dal.*

Az életem gyászban.
Dobra verik házam...

PÓLIKA. Az biztos, az biztos, az lesz a vége! Az biztos! Mit akar? Menjen a Veronikája után.
Leül baloldalon.

Balázs. Pólika! *Mellé ül.*

PÓLIKA. Láttam, mindent láttam!...

BALÁZS. Mi az isten haragját láttál! Forr a vérem, Pólika!

PÓLIKA. Forr? Hát csak hadd forrjon! Tűz van a te véredben is!

BALÁZS. Pólika!... Ne bomolj, feleség!... *Megérinti.*

PÓLIKA. Elég volt... Menjen!...

BALÁZS *angyali szelídséggel.* Mit akar? Mondja, maga mit akar, maga kis pocsék?

PÓLIKA. Elég volt már!... Három napja nem állottam meg egy percre!... Száz vendéget csődített a nyakamra! Volt elég táncolni valóm.

BALÁZS. Maga bánt engem, Pólika!

PÓLIKA. Megérdemelné!

BALÁZS. Mivel érdemelném én meg!

PÓLIKA. A magaviseletével!

BALÁZS. Hát hogy viselem én magamat?!

PÓLIKA. Illetlenül.

BALÁZS. Illetlenül?

PÓLIKA. A legnagyobb mértékben!

BALÁZS. Hát mivel viselem én illetlenül magamat?

PÓLIKA. Avval, hogy még mindig itt muzsikáltat magának! Ahelyett hogy gazda volna a házában! És utánanézne a gazdaságnak! Hogy mi maradt a nagy dinomdánom után!

BALÁZS. Ugyan már! Sajnálod?... Sajnálod!... Hát mit dinomdánomoztunk itt el!... Hát nincs meg a birodalom?... Azt a tarka bornyút sajnálod?...

PÓLIKA. Azt nem. Hahá, azt nem!

BALÁZS. Hol itt az illetlenség! Ha én itthon muzsikáltatom magam!... Idehaza!... A házamba!... Ahol senki se lát!... Senki se röhög rajtam!... Ez az illetlen dolog? Pólika! *Öleli.*

PÓLIKA. Hagyjon! *Lerázza.*

BALÁZS. Hát az anyád sárga viganóját!

PÓLIKA *elképedve, elkeseredve.* Zsani néninél ilyet sose hallottam.

BALÁZS. Ááá! Zsani néni?... Hát innen fúj a szél?... Mit akarsz te belőlem csinálni?... Karcsi bácsit akarsz te belőlem csinálni?... Hát ki az istenharagja káromkodott volna a nevelőanyádnál!... Zannya sárga viganóját annak a három vén csoroszlyának!... Hisz mind megették, aki nekik káromkodott valaha!...

PÓLIKA. Legyen elég... Ne bántsa a nevelőanyáimat! Nem vétettek azok magának semmit!

BALÁZS. Azok nevelték beléd ezt a kutya természetet!... De nem baj! De majd én kinevelem belőled... Ketten esszük meg a kisbornyút!...

PÓLIKA. Miféle bornyút?

BALÁZS. A kisbornyút, a tarkát!

PÓLIKA. Ott szalad az udvaron! *Nagy szünet.*

BALÁZS. Nem vágják le?

PÓLIKA. De nem ám!

BALÁZS. Megparancsoltam!

PÓLIKA. Csakhogy én leparancsoltam! *Hátrálva falig.*

BALÁZS. Hát hol vagyunk? Hát ilyen állapotok vannak itt!... Ennyi az én szavam?

PÓLIKA *curukkol.* Fütyülök a szavára!

BALÁZS *a részeg ember logikátlansága, ismétlése, okossága.* De ha megparancsoltam!

PÓLIKA. De én meg azt parancsoltam!

BALÁZS. Megparancsoltam!

PÓLIKA. Bánom is én, parancsolta, vagy nem.

BALÁZS *vele egyszerre ismétli.* Megparancsoltam!

PÓLIKA. Nem érti mit beszélek?

BALÁZS. Ha megparancsoltam, meg kell lenni!

PÓLIKA. Azt próbálja meg!

BALÁZS. Ki az úr a háznál?

PÓLIKA. Trallalla Lala. „*Kerek a káposzta*” dallamára.

BALÁZS *igen nagy játék, hosszú szünet.* Táncolsz velem, Pólika?

PÓLIKA. Nem!

BALÁZS. Danolsz velem, Pólika?

PÓLIKA. Nem!

BALÁZS. Egy hangot, Pólika!

PÓLIKA. Semmit!

BALÁZS. Nézze, angyalom... én most részeg vagyok...

PÓLIKA. Látom!

BALÁZS. Én ittam, Pólika!... Ittam!... Három napig ittam!...

PÓLIKA. Az a baj!

BALÁZS. De ha én iszok... én meg vagyok veszve, Pólika!... Én meg vagyok veszve!... Én nem élhetek muzsikaszó nélkül!...

Az életem gyászban!

Dobra verik házam!

Bandával dalol.

PÓLIKA. Itt ne bőgjön!... Ha részeg, menjen a kocsmába!

BALÁZS. Kocsmába!... *Kiegyenesedik, mintha megértene valamit.* Kocsmába!... Azt mondd, Pólika, hogy a kocsmába?

PÓLIKA. És ha táncosnő kell, menjen a szekér után... az majd felveszi! Menjen csak, még utóléri! *Nagy szünet.*

BALÁZS. Táncolsz velem? Pólika? Táncolsz velem?

PÓLIKA. Azt ölelgetheti, ropogtathatja!

BALÁZS *nagyot lélegzik, fojtottan, szünet után.* Danolsz velem, Pólika?

PÓLIKA *egyre begyesebben, mint egy galamb. Lesújtón.* Nem!

BALÁZS *elordítja magát.* Nem! Banda!... indulj!... Hát ha kocsmába, hát a kocsmába!... *Megáll az ajtóban. Cigányok rázendítenek. Balázs dalol.*

Az életem gyászban,

Dobra verik házam!

Elhagyott a galambom is végül!

Nem élhetek muzsikaszó, nem élhetek muzsikaszó

Muzsikaszó nélkül!...

Függöny

MÁSODIK FELVONÁS

A Semsey nénik kúriája. Régiés, ódon hangulatú szoba. Ajtó van balról a Zsani néni szobájába. Középen egy előszoba, mely a tornácra nyílik. Jobbról két ajtó, belső a nénik és a lányok szobájába, az egyes a konyha felé nyílik. Baloldalon a rivalda-sarokban kandalló, amelyben hasábfák égnek. Középfalon az ajtó mellett balról nagy szekrény, melyben régi ruhák, prémbundák lógnak. Jobbról ebédlőszekrény. Jobboldali falon a két ajtó közt harmónium. Szoba közepén asztal, négy székkal, balról a kandalló előtt két fotel egymás mellett, szembe a nézőkkel.

ELSŐ JELENET

Mina néni, Peták, Biri

MINA NÉNI *reggeli fésülködő, fodros, fehér rékliben, fején kis piros kendő, homloka felett csokorra kötve, a harmóniumon játszik.*

PETÁK *kosár fát hoz, középjajton a kandallóig. Kiszolgált, vén katona. Csizmájából kilóg a szalma. A fát ledobja.*

BIRI *fiús kislány. Fagyos almát majszol. Az alma csutkáját szétköpködi. Peták, Peták!*

PETÁK. Jó reggelt, kisasszonyka!

BIRI *Mina néniire mutat. No, Peták, udvaroljon csak egy kicsit! Nevet. Maga az egyetlen férfi a háznál.*

PETÁK. Hát bizon, mióta szegén gazdám meghótt, a Lajos tekintetes úr meg itt hagyott bennünket... *Letérdel a kandalló előtt, és sok fát rak a tűzre. Láttam ma reggel a Lajos ténsurat. Sétált. De ide se nézett.*

BIRI. Azér kell magának udvarolni!

PETÁK *feláll, s kiborítja a kosarából a fát, nagy zajjal, ami még benne van.*

MÁSODIK JELENET

Voltak, Pepi néni

PEPI NÉNI *besiet jobbról. Micsoda mennydörgés ez, micsoda pokoli lármát csaptok itt, Mina?*

MINA NÉNI *tovább orgonáz, teljesen süket.*

PETÁK *a kályha előtt. Jó reggelt, tekintetes asszonyka.*

PEPI NÉNI. Ne csináljon kend ilyen lármát, ilyen korán reggel. Meghallja a Zsani tekintetes asszony.

BIRI *úgy áll félre, hogy Mina néni és Pepi néni nem láthatja.*

PETÁK. Hán?

PEPI NÉNI *az ebédlőszekrényből kivesz egy ólomszínű üvegpalackot, négyzetes, régi forma. Abból tölt egy porcióssal, s odaadja Petáknak. Peták, gyűjjön csak.*

PETÁK *nevet. Csikorog odaki. Sapkáját leveszi, hátramegy.*

PEPI NÉNI. No, igya meg, de hamar.

PETÁK *elveszi, s pislogva megissza. Ő is lopva. Khá... há... dejjáó...*

MINA NÉNI *visszafordul, s elsikoltja magát. Egy férfi!... Lemászik a lékről, a fejéhez kapkod, s kendőjét takarja a két kezével. De igazán, Pepi... Nahát, Pepi!...*

PETÁK. De takarosán tud még mozogni.

BIRI *kuncog a másik sarokban, almacsutkát egészen odáig köpi.*

MINA NÉNI *az ajtóban visszafordul, mintha hallotta volna. Maga vén pimasz! Ezt úgy mondja, mintha bókot kapott volna. El.*

PEPI NÉNI *a fülébe beszél Petáknak. Azért adtam ezt a kis italt, hogy, míg a Zsani tekintetes asszony felkél, ha akar, vigyen át annak a szegény kondásnénak egy kis fát. Megveszi őket az isten hidege, avval a sok pujával.*

PETÁK. Egen. Vágott fát?

PEPI NÉNI. Ne kiabáljon, az Isten áldja meg, ne kiabáljon. *Bezárja a szekrényt, s les a Zsani néni baloldali ajtaja felé.*

BIRI *előjön, rágja az almát. Persze, hogy vágott fát.*

PEPI NÉNI. Hát te honnan a pokolból bújtál elő.

BIRI. Vágott fát, Peták.

PEPI NÉNI. Ne kiabálj, te!

BIRI *az almát fesztelenül kiköpi. Vágott fát!*

PEPI NÉNI. Nézd csak a haszontalant! Talán nem köpködnél itt! Talán takarítanál!

BIRI. Vágott fát, Peták, el ne felejtse!

PETÁK. Tudom, tudom, kisasszonyka! *Vissza a fához, rakja.*

PEPI NÉNI *rendkívül dühös, ingerült s ijedt. Te. Te csúnya.*

BIRI *kiköpi az almahéjat.*

PEPI NÉNI. No, hiszen te csak egy nevetlen vagy. Evvel kínlódní, ó, jóságos Isten! Milyen más volt az a Pólíka! Milyen más volt! Az már hajnalban csak a takarításon volt, s mindenkinek kedvét kereste. De ez!

BIRI. Pepi néni, kell egy fagyos alma!

PEPI NÉNI. Ugyan, menj a pokolba. *Nyílik a Zsani ajtaja.*

HARMADIK JELENET

Voltak, Zsani néni

ZSANI NÉNI *előkelő, galambősz, kissé merev nő, de csak csinálja a ridegséget, mert enélkül már régen elfogyott volna az a kis birtok, amiből élnek. Állandóan résen kell lennie, hogy idegenek s Pepi néni szét ne prédálják a vagyontát, különösen ez a Pepi, aki minden percben lop tőle valamit a szegényeknek.*

PEPI NÉNI *elébe siet.* Jó reggelt, Zsanikám, hogy aludtál?

ZSANI NÉNI *Petákra kiált.* Na, kifele, kifele. Leolvad itt a csizmájáról a hó, csupa disznóól lesz itt minden.

PETÁK. De jól néz ki a tekintetes asszony máma reggel.

ZSANI NÉNI *azért ő is beugrik, s az arcához, a hajához nyúl. A fején fekete csipkefőkötő van, nem olyan barna mumuska, mint a Pepién. A főkötőt magosan viseli a homloka felett, igen előkelően. Megigazítja.* Menjen csak, menjen.

BIRI *abban a pillanatban, hogy Zsani néni belép, eldugja az almát és sürgősen takarítani kezd, a székeket tologatja.* Kezitcsókolom.

PEPI NÉNI. Egy kis fát hozott be a tűzre. *Kitolja Petákot.*

BIRI. Vágott fát.

PEPI NÉNI. Menj te...

ZSANI NÉNI *szaglász.* Nahát, be kell neki hozni, de aztán sipirc kifelé. Ne rakja itt nekem a tüzet. *Folyton szaglász.*

BIRI. Én akartam rakni, de Pepi néni azt mondta...

PEPI NÉNI. Mit mondtam, te haszontalan.

BIRI. Hogy a vágott fát kár...

ZSANI NÉNI. Mi ez itt?... Pálinkaszagot érzek. Pepi? *Ahogy elmegy mellette, köhög. Zsani megérzi, és ő is köhög.* Minek adtál ennek pálinkát, Pepi?

PEPI NÉNI *Birire néz.* Dehogyan adtam, dehogyan adtam.

BIRI. Nem adott!

PEPI NÉNI. Menjen már kifelé. *Végre kimegy Peták az ajtón.* Ördög tudja, hol zompolta tele magát ilyen kora reggel.

ZSANI NÉNI. Jaj, halálomra törtök, egy éjszaka rám bujtatod, Pepi, nem lehet bátorságba lenni ezektől a tolvajoktól, Pepi, te meg még pálinkát adsz neki, Pepi... *Leül az asztalhoz, b. o.*

BIBI. Nem, Zsani néni kérem, nem adott Pepi néni, csak vágott fát.

PEPI NÉNI. Hallgass te, te szélkelep te.

ZSANI NÉNI. Ne bántsod azt a szegény gyereket, Pepi.

BIRI. Én igazán úgy igyekszek, Zsani néni kérem.

PEPI. Mit eszel reggelire, Zsani?

ZSANI NÉNI. Olyan sok válogatni való van, Pepi? Mi van?

PEPI NÉNI. Bivalytejes kávé, Zsani, már pirítják is a kenyeret, Zsani. Vaj is friss van, Zsani.

ZSANI NÉNI *sírósan*. Nem kell. Egész éccaka kínozott a kólika.

BIRI. Szegény Zsani néni. Tessék ideülni a tűzhöz, Zsani néni.

ZSANI NÉNI. Jajh, jih. *Odamegy lehajtott testtel, s a hasára szorítja a kezét.*

PEPI NÉNI. Mindjárt hozzák, Zsani, csak ülj le szépen, Zsani.

BIRI. A vágott fát odább rakom Zsani néni lába alól. *Letérdel a kandalló elé.*

PEPI NÉNI. Te kutya, te.

ZSANI NÉNI *leül*. Mi van veled, mindig csak ezt a gyereket bántod.

BIRI. Én nem tudom, Zsani néni kérem, én csak a vágott fát rakom odább és Pepi néni haragszik.

PEPI NÉNI. Te!... Jaj te! *Fenyegeti.*

ZSANI NÉNI. Rakd csak odább, fiam...

BIRI. Mit, Zsani néni? A vágott fát?

PEPI NÉNI. Nem nyugszik.

BIRI *bőgni kezd*. Én nem tudom, engem Pepi néni nem szeret! Még a vágott fát is jobban szereti, mint engem.

ZSANI NÉNI. No, ne sírj. Nem jót tesz a hasamnak, ha ilyenkor jókor sírást látok.

PEPI NÉNI. Nekem se tesz jót, nekem se, ha ilyen huncutokkal... Ah, az a Pólika, milyen angyal volt az a Pólika, csak most tudom. De meg is kapta a magáét! Olyan férjet kapott, amilyen nincs még egy, hanem, hogy ez kit fog kapni, hacsak nem a Belzebubot magát!

BIRI. Vágott fával verem agyon a Belzebubot. *Pepi néni elj. o.*

ZSANI NÉNI. Az igaz, fiam, hogy az a Pólika áldott teremtés volt. Olyan, mint egy falat kenyér. Csak azt sajnálom, hogy nem voltál itt mellette, mert tőle csak jót tanulhattál volna.

BIRI *álszent módra hallgat*. Igen, Zsani néni kérem, én is törekszek, de én még kicsi vagyok.

MINA NÉNI *jön, jobb 2-n.*

NEGVEDIK JELENET

Voltak, Mina néni

MINA NÉNI *jön, most már plénparád. A szobában három tükör van, egy a falon, egy a harmóniumon, egy a fiókos szekrényen. Mina néni minden pillanatban belenéz valamelyikbe, s megigazítja a haját. Ő aztán egész kacéran viseli a főköötjét, teljesen a feje tetején. A vuklijai kilátszanak kétoldalt alóla, csigákban a két füle előtt s mögött, azokat is folyton igazgatja. Jó reggelt, Zsani. Át balra.*

ZSANI NÉNI *a kályha előtt ül, két kezét a hasára szorítja, mikor a második tükörben nézi magát. Ne nézz mindjárt a tükörbe, Mina, ilyen korán reggel!*

MINA NÉNI *roppant szívélyesen, nagy kedéllyel. Én jól, köszönöm. És te mit álmodtál, Zsani? Leül.*

ZSANI NÉNI. Ne kérdezz tőlem semmit, úgyis hiába mondom el, egy szót se hallasz belőle.

MINA NÉNI *oda se figyel, úgyse hallja.* Az a jó, hál'Istennek. Nagyon örülök, hogy ilyen jól aludtál, Zsani.

ZSANI NÉNI. Egész éjjel kínozta a kólika, dehogy aludtam jól!

MINA NÉNI, Ó, az Isten tartsa meg. És szépeket álmодtál, Zsani?

ZSANI NÉNI. Jaj, ne szólj hozzám, mert megüt a guta. Hogy lehet valaki ilyen süket.

MINA NÉNI. Hogy én mit álmодtam, Zsani? Képzeld, Zsani, ezüst sarkantyúkról álmодtam. Vajon mit jelent?

ZSANI NÉNI. És még folytatja, mit feleljek neki, azt jelenti, hogy még ma görcs lesz a lábodba.

BIRI *hallatlanul nevet, Zsani néni leinti.*

MINA NÉNI. Na, hála Istennek, mindjárt gondoltam, hogy valami jót jelent. Ezüst sarkantyú. Így zörgettem a két kezemben, olyan hangja volt, mint az üveg pohárnak. Tisztán hallottam!

ZSANI NÉNI. Biztosan félreverték a nagy harangot, azt hallottad ezüst sarkantyúnak.

BIRI *táncol.* Jaj, Zsani néni, aranyos Zsani néni.

ZSANI NÉNI. Ne neved annyit, mert fáj a hasam.

ÖTÖDIK JELENET

Voltak, Pepi néni, Kiscseléd

PEPI NÉNI *jön jobb 1. ajtón egy kis vékony parasztlánnyal, ez hozza a reggelit nagy fatál-cán. Külön a tejes edény, külön a kávé, a pirított kenyér vékony, hosszú szeletekbe van vágva, kis edényben vaj.* Vigyázz csak, fiam, mindig csak vigyázz!

MINA NÉNI. Hogy Lajos itt volt.

ZSANI NÉNI *kiegyenesedik, merev lesz, egyáltalán mély csönd, s érezni, hogy valami feszült ijedtség támadt erre a szóra.*

PEPI NÉNI. No, te csak beszélj, csak beszélj!

MINA NÉNI. Csak bejött és azt mondta: Szervusz, Zsani.

ZSANI NÉNI. Jaj, ezzel a sükettel. S még folytatja és folytatja és folytatja.

PEPI NÉNI. Hát iszen ideje is volna már, ha bejönne. Elég lehetett már a truccolásból huszonkét esztendeig.

ZSANI NÉNI. Még te is, Pepi.

PEPI NÉNI. Ah, ennyi férfi nincs a közelben. Az meg, a haszontalan itt lakik szemben, s huszonkét esztendeig be nem teszi ide a lábát, no. Csak valami. *A lányhoz.* Hozzál most friss vizet, de vigyázz, el ne törd se a poharat, se a kancsót, vigyázz, ügyes kis szobalány légy...

KISCSELÉD *elfut, megbotlik a szőttes pokrócban.*

ZSANI NÉNI. Sose lesz belőle semmi, Pepi. Minek veszel ide ilyen botkezü, botlábú dögöket, Pepi.

PEPI NÉNI *ideges*. Nahát, majd megtanulja. Hat lány van odahaza a szegény kerékgyártó-éknál, hát egyet legalább már lehet használni, a többi úgyis kicsi.

ZSANI NÉNI. Az a részeges kerékgyártó. Te mindig csak a részegeseket szereted. *Mindnyájan az asztalhoz ülnek.*

MINA NÉNI, Ügyes kislány, ugye Zsani, lesz belőle valami, ugye Zsani.

ZSANI NÉNI. Á.

MINA NÉNI. Nekem volt egyszer egy kis szobalányom, épp olyan volt. De olyan ügyes lett, hogy nagyon meg voltam vele elégedve.

ZSANI NÉNI. Álmodba. *Először ő készíti el a kávéját, aztán Mina néni, aztán Pepi néni.* Semmi teteje ennek a tejnek. Ezek a disznók mind lezabálják a tetejét. Tegnap is, mikor kimentem, ez a taknyos az ujjával kaparta le a tej tetejét.

MINA NÉNI. Nagyon helyes, ez egy finom tehén, ekkora tejfőle van.

PEPI NÉNI. Ez nem tehén, ez bivalytej!

MINA NÉNI. Elég volna egy bivalytól is ilyen teteje.

PEPI NÉNI. Bivaly!

MINA NÉNI. A tarka tehén?

PEPI NÉNI *bereked*. A bivaly!

MINA NÉNI *rendíthetetlen komolysággal teszi le a tejmerő kanalat*. Gondoltam mindjárt, hogy a tarka.

ZSANI NÉNI. Jaj, mondd meg neki, hogy ne beszéljen, mindjárt megfullok.

PEPI NÉNI. Hallgass már, Mina!

MINA NÉNI. Úgy jött be ma a Lajos, mintha semmi se történt volna. Csak bejött s azt mondta: Szervusz, Zsani.

PEPI NÉNI. Hallgass!

MINA NÉNI. Igen. Úgy mondta: Szervusz, Zsani. Mán én el is felejtettem, hogy min kaptunk össze, azt mondta.

ZSANI NÉNI. Jaj, minek emleget ez ilyeneket, ez a Mina. Huszonkét esztendő dolgot.

MINA NÉNI. Igen.

PEPI NÉNI. Annyi férfi sincs a háznál, mint egy csú tengeri.

MINA NÉNI. Mit mondasz, Pepi?

BIRI *felállott b. o. és fülébe kiabál*. Zsani nénit bántja a kólíka! *Visszaül.*

MINA NÉNI. A Pólíka!... Mi van vele?... El kellett volna menni a névnapra!

PEPI NÉNI *nevet*. A te eszed.

ZSANI NÉNI *nevet*. De igazán, ez a süket kitalálta, az éccaka vele álmodtam. Jaj, nagyon rosszat jelent. Sok edényt láttam a kútnál, ő mosogatta, s beleugrott, mind összetörte.

PEPI NÉNI *összecsapja a kezét*. Borzasztó.

MINA NÉNI. Szeretik egymást.

BIRI. Pepi néni kérem, tessék szíves lenni nekem is megcsinálni.

PEPI NÉNI. No, elég nagy vagy már, megcsinálhatod magadnak.

BIRI. De én nem tudom olyan jól, mint Pepi néni.

PEPI NÉNI *le van fegyverezve, jó kis szíve megengesztelődik.* No, jó, no még egyszer... De figyelj meg, nagy kisasszony vagy már, osztán maholnap magadnak kell, a magad konyháján.

BIRI. Nagyon szépen köszönöm. Tessék szíves lenni adni hozzá vágott vajaskenyeret is.

PEPI NÉNI *hirtelen méregbe jön, s lecsapja a kanalat.* Szentelen.

ZSANI NÉNI. Te, Pepi, te meg vagy máma bolondulva... Nézd csak, hogy hányja, veti magát.

MINA NÉNI. Mert az nagyon derék fiú, az a Balázs.

ZSANI NÉNI. Ki beszél itt a te Balázsodról.

MINA NÉNI. Szép fiú. *Kívül messziről szánkó cseng.*

ZSANI NÉNI. Mint a bolondok házában. Egyik jobbra, másik balra. Ettől van nekem kólikám, hogy ti mindig keresztbe beszéltek.

MINA NÉNI. El kellett volna menni a névnapra.

PEPI NÉNI *feláll, s odamegy Mina nénihez, s a füléhez tölcserít csinál, s belekiabál.* Mina!... Ne beszélj annyit.

Ebben a pillanatban szánkócsöngők erősebben hallatszanak kívülről. Legelőször Zsani néni hallja meg, s felfigyel. Aztán Birike, aki az ajtóhoz szalad. Pepi néni mindjárt megijed, mert mindig bajtól fél s Biri után szalad.

MINA NÉNI. Köszönöm, Pepi, ízlik.

ZSANI NÉNI. Ki lehet az, ilyen korán reggel?

PEPI NÉNI. Uram, őrizz meg minden bajtól. *Hátra kinéz, ahogy Biri kinyitja az ajtót, kint óriási hó van, a tornác is havas.*

MINA NÉNI. Vendég jön, Zsani. Vendég jön, Zsani? És én ilyen sehogy se vagyok, akkor kell menni átöltözni!

PEPI NÉNI *visszaszól.* Pólika!... Jaj istenem, istenem. Jaj, szerelmes Jézusom!...

ZSANI NÉNI. Kihűl a szoba, Pepi, jaj, ne nyissátok ki rám az ajtót, Pepi! *Feláll, magára húzza a kendőt.*

MINA NÉNI. Melyik ruhát vegyem fel, Zsani?

ZSANI NÉNI. Eridj a pokolba. *Át bal 1.*

MINA NÉNI. A taftot, Zsani?

ZSANI NÉNI. Hagyjál engem békén. Mi baj van már megint.

MINA NÉNI. Jó, hát nem bánom, a dohányszínű turnüröst... *El jobb 2-n.*

HATODIK JELENET

Voltak, Pólíka

PÓLIKA *befut, egyenesen a Zsani néni karjai közé. Jaj, Zsani néni... Drága Zsani néni...*

MINDNYÁJAN *konsternálva veszik körül, simogatják. Pepi néni idegesen, szinte remegve, Birike a bundáját simogatja, Zsani néni méltósággal áll. Pólíka, Pólíka! Jaj Istenem, mi történt!*

PÓLIKA. *Otthagytam az uramat!*

ZSANI NÉNI *nagy szemet meresztve. Állj!*

PÓLIKA. *Mentsen meg, Zsani nénikém!*

ZSANI NÉNI. *Megállj!... Csönd. Fordulj vissza.*

PÓLIKA *megnémul, s rémülten. Zsani néni!*

ZSANI NÉNI. *Nincs szükségünk olyan asszonyokra, akik az urukat otthagyják!*

PÓLIKA *egyre alább adja a hangot. De Zsani néni!*

ZSANI NÉNI. *Micsoda hebehurgyaság ez!... Ha összevesztetek az urad kenyerén, béküljtek is meg az urad kenyerén!*

PEPI NÉNI. *De össze van fagyva ez a szegény gyerek.*

ZSANI NÉNI. *Tessék visszamenni! Ott a helyed!*

PÓLIKA. *De Zsani néni, egy kocsi cigánnyal üldöz. Csönd. Muzsikus cigánnyal!... Bandával jön utánam!... Az a szerencse, hogy felfordultak a nyiri kokason, így tudtam egerutat venni!...*

ZSANI NÉNI *szigorúan, kemény arccal. Nem tud szólni, csak kinyitja, meg becsukja a száját.*

PEPI NÉNI *gyáván. De Zsani, hát hadd mondja el... Hogy Zsani nem szól, felbátorodik. Hát tedd le a bundát, meg vagy fagyva! Olyan hajnalba. Tedd le a bundát.*

ZSANI NÉNI. *Csönd... Vedd tudomásul, hogy én nem vagyok a te pártodon. Vedd tudomásul, hogy itt nem hálhatsz meg. Itt egy éjjeli szállás sincs olyan asszonynak, aki az urát otthagya ok nélkül...*

PÓLIKA. *De Zsani néni, én nem ok nélkül...*

ZSANI NÉNI *megérti, hogy talán nem lánynak való hallani. Biri!... Vidd ki a bundát s addig ne jöjj be, míg nem hívlak.*

BIRI *leveszi a bundát a Pólíka válláról. Jaj de istenem!... Ezt az uradtól kaptad? El jobb 2-n.*

PÓLIKA *Birinek int, hogy hallgasson. Aztán. Csak Zsani néni menthet meg. Végem.*

ZSANI NÉNI. *Ülj le. S szépen sorjába mondjál el mindent. Indul a bal oldali székhez.*

PEPI NÉNI. *De ne a tűz mellé, hisz ujjába üt a hideg.*

PÓLIKA *leülnek közepén. Zsani néni, itt nincs más... Válok az uramtól.*

ZSANI NÉNI. *Válni!... Ilyen ajándékot adni a gaz férfiaknak! Ááá... Ellenkezőleg!... Össze kell őket törni!... Ó, te buta. Ki se szabad mondani ezt a szót!... Hogy válni!... Papucs alá tiporni!... Nem válni!...*

PÓLIKA *most jön ki rajta a fázás, dideregve, a foga vacog.*

ZSANI NÉNI. Pepi... önts bele egy kis pálinkát.

PÓLIKA. Nem kéérek...

ZSANI NÉNI. Nem kérdeztem.

PEPI NÉNI *hozza a pohár likőrt.*

ZSANI NÉNI. Nyeld le! *Póli nyöszörög.* Ne nyikorogj! Lent van?

PÓLIKA *nagy elszántsággal lenyel egy kortyot.* Lent. *Pepi vissza a pohárral.*

ZSANI NÉNI. Na. Most pedig halljuk. *Leül a székébe, s méltósággal.* A névnap?

PÓLIKA. Igen.

ZSANI NÉNI. Hány vendég volt?

PÓLIKA. Har... minc...

ZSANI NÉNI. Hány napig tartott?

PÓLIKA. Három nap...

ZSANI NÉNI. Jézusom, benneteket gyámság alá kell helyezni. Harminc vendég. Mit zabáltak azok meg három nap alatt.

PÓLIKA. És mikor a vendégek elmentek... Ő még akkor akarta kezdeni, a parasztnak le akarta vágatni a kisbornyút, s még, hogy én táncoljak vele, mikor már szellőztették a házat s súroltak, és meszeltek és hogy én nem engedtem a kisbornyút, hát felpakolta a cigányokat és otthagytott, bement a városba mulatni a nagyvendéglőbe.

ZSANI NÉNI *összefont karral, hidegen vár.*

PEPI NÉNI *a kezét tördeli.*

ZSANI NÉNI. Tovább!

PÓLIKA. És mikor a kocsissal utána küldtem ezt a levelet, hogy jöjjön vissza, ezt írta rá hátul. *Odaadja.*

ZSANI NÉNI *elveszi, távortartja a szemétől, s szemüveg nélkül elolvassa.* Ha nem jössz haza rögtön, többet nem látsz, megyek a nénikhez. Na, és mit válaszolt?

PÓLIKA. Ott van hátul.

ZSANI NÉNI *meg fordítja a papírt, s elolvassa.* Nem élhetek muzsikaszó nélkül.

PEPI NÉNI. Jézus, Krisztus, Jézus, Krisztus.

PÓLIKA *csendesesen pityereg.*

ZSANI NÉNI *feláll hősiezen, férfiasan.* No, majd adok én neki. *Át balra s jár fel-alá.*

PÓLIKA. És ottmaradt nekem minden a legnagyobb piszokba, mocsokba. Hiába parancsoltam a cselédeknek, az is mind olyan, mint a gazdája. Ha az édesanyámnál ilyen multság volt, egy cseléd le nem feketett, rögtön neki kellett látni sikálni, mosogatni, mosni, meszelni, míg csak minden olyan nem volt, mint a pohár...

PEPI NÉNI. No, iszen az a te anyád, Isten nyugtassa, az is tudta a cselédekét kínozni!...

ZSANI NÉNI. Hallgass, Pepi. Ne beszéljete össze-vissza. *Visszamegy középre s leül.* No, mondjál el szépen, sorba mindent.

PÓLIKA *hirtelen úgy érzi magát, mint kislány korában, mikor valami csínyt be kellett vallania. Én nem csináltam semmit. Elsírja magát.*

ZSANI NÉNI *csönd, csitítva, csillapítva.* Tudom, tudom, te jó voltál, de csak mondjál el mindent.

PÓLIKA *mondani akarná, de hirtelen nagy álmoságot érez, s nem jut többet eszébe semmi.* Olyan álmos vagyok... Zsani néni kérem, egész éccaka nem aludtam semmit, mert, mikor Balázs, az a gazember... elment a kocsmába... *Ásít.*

ZSANI NÉNI. Pepi, csinálj ágyat ennek a szegény gyerekeknek. *Jobbra int.*

PEPI NÉNI. De Zsani, nyitva vannak az ablakok, elébb meg kell várni, hogy bemelegszik a szoba.

ZSANI NÉNI. Nálam meleg van. Menj csak, csinálj rendet, s rakj a tűzre. *Pepi néni balra el.*

PÓLIKA. Mint az örült, három napon keresztül nem volt megállásom, és a köszönet, hogy a végén azt akarta, hogy mikor már elment mindenki, hajrá, én kezdjem a happárét. És a kisbornyút a sok éhes parasztnak, nem elég, hogy csak úgy dobálta nekik a sonkát...

PEPI NÉNI *jön bal 1.*

PÓLIKA. Mert mikor elkergettem a vendégeket, hogy „fogatni akarsz, kedves” meg, hogy „nem leled a bundád?”, „hát igazán nem tartóztatlak...”

ZSANI NÉNI *felnevet.* Igazán?

PÓLIKA. Meg hogy „izentek értetek, csak nem akartam megmondani tegnap, hogy otthon valami baj van...”

ZSANI NÉNI *nevet.* Ez jó, kidobta a vendégeket.

PEPI NÉNI. No, még ilyet, szegény vendégek.

ZSANI NÉNI *nevet.* No, nézd ezt a Pepit, ez még a vendégeket is sajnálja.

PÓLIKA *ásít, feláll, átül bal 1. fotelbe.* És aztán megcsókolta Veronikát a szemem láttára.

ZSANI NÉNI. Micsoda! s ezt csak úgy mondod, *ásítva! Át jobboldalra.*

PÓLIKA *át baloldalra, a fotelba ül, ásít.* Felőlem ölelgetheti, akit akar, olyan álmos vagyok. Leragad a szemem, egész éccaka nem feküdtem le, csak ültem a nagy bundában, s ezek a szemtelenek még fát se készítettek, hogy nem volt vágva, éccaka kellett velük aprítottatni, hogy meg ne fagyjak.

PEPI NÉNI. És ha meghültél volna.

PÓLIKA. Meg is hültem!

ZSANI NÉNI. Hogy Veronikát!

PÓLIKA *ásít.*

ZSANI NÉNI *fölhevülve.* Olyan volt a nagyanyja is, az a kakadu Pankuska. Emlékszel, Pepi, mikor a megyebálon kedves anyánkat hogy megharagította... Az is így ölelgetődzött kedves apánkkal, hogy szegény anyánk majd meghalt bele.

PEPI NÉNI. No, ágyba kell már tenni ezt a szegény gyereket. Zsani! Fektesd le Pólikát! *Bevezeti bal 2-n. Hosszú játék. Kint száncsengő, jobb 2.*

HETEDIK JELENET

Voltak, Mina néni jobb 2

MINA NÉNI *jön.* Azt mondják ezek, csengő szól.

BIRI *befut.* Vendég jön, vendég jön!

ZSANI NÉNI *figyel.* Kint most hallatszik fel a csengők muzsikája. De csakugyan. Balázs?

NYOLCADIK JELENET

Voltak, Pepi néni

PEPI NÉNI *visszajön, bal 1.* Balázs! Általános konsternáció.

MINA NÉNI *kiles.* Férfi van a szánon. Jaj, cigányokkal. Farsang van, farsang van! *El jobb ajtóhoz és vissza.*

ZSANI NÉNI. Pepi, te fogadod a gazembert. Aztán szigorú légy hozzá. Megérttetted! Nekem ne tegezd! Ne szíveskedj, ne mézeskedj. Meg kell érezni neki, hogy nem a nénikhez jött, hanem a bírái elé. Megérttetted, Pepi?

MINA NÉNI. Milyen brossot tegyek fel, Zsani?

ZSANI NÉNI. Eredj már, eredj! *Birihez.* Te pedig dolgozdra. Most ne lábatlankodj itt. *Biri el jobb 2-n.*

MINA NÉNI. A nagymama nyakláncát feltehetem, Zsani? *Zene kint. A „Muzsikaszó” dallam.*

ZSANI NÉNI. Eredj már.

PEPI NÉNI *rendezget a szobában.* Jaj, ilyen felfordulás, jaj, elsüllyedek a szégyentől.

ZSANI NÉNI. Aztán szigorú légy, hallod!

PEPI NÉNI. Jójó, majd még agyon fogom ütni.

MINA NÉNI *elmege jobbra.* És a bársony cipellőt, ugye Zsani. Jaj, de örülök. Farsang van, farsang van! *El. Zene erősödik.*

ZSANI NÉNI. Pepi!... nem szabad tegezni! *El.*

KILENCEDIK JELENET

Balázs, Pepi néni

PEPI NÉNI *egyedül tipeg, aztán kinyitja az ajtót, erős zene. Ott áll Balázs s veri a csizmáját, mintha óriás nagy sárban járt volna.* No, csak be ne hozzák azt a sarat... *Megnézi a csizmáját.* Ah, no, csak tréfál!

BALÁZS. Kezit csókolom, aranyos Pepi néném. *Zene vége.*

PEPI NÉNI. Isten hozta, no.

BALÁZS. Hogy van, egyetlen, kedves, jó Pepi néném?

PEPI NÉNI. Ah mit, no. Tessék beljebb jönni s leülni. *Két kezét hátradugja, hogy Balázs meg ne csókolhassa.*

BALÁZS *belép nagy bundában. Megáll, s nevet nagyon. Jelzi, hogy addig egy tapodtat se, míg meg nem csókolhatja a kezét. Hatalmasat kacag.*

PEPI NÉNI. Ah, még kacagni, no!

BALÁZS. Hát hogyste, kedves egy Pepi néném, mikor az ember bandaszóval jön vendégségbe, akkor még ne is kacagjon!

PEPI NÉNI. No, csak kacagj, hóbortos.

BALÁZS. Mért? Talán csak nincs beteg a háznál?

PEPI NÉNI. Jójó, csak meghallja Zsani néni! *Hátrakacsint a baloldali szoba felé.*

BALÁZS. Isten ments, de azért csak tessék ideadni már azt a kicsi kezét, édes, jó Pepi néném! *Kézcsók. Úgy, most a másikat! Nem árulom el, hogy csókolóztunk! Ezzel megcsókolja a Pepi néni két kezét.*

PEPI NÉNI *hirtelen megcsókolja a lehajtott nagy fiú homlokát, s odales a Zsani ajtajára.* Hát hiszen egyforma rokonok vagytok. Te a Malvinkáé, Pólika a Józefinkáé. No.

BALÁZS *nagyot kacag.* Persze, Pepi néném!

PEPI NÉNI. No, csak tessék leülni, tessék letenni a kabátot, odakint nagy hideg van, osztán megfázunk.

BALÁZS *nevet.* Hát nem tetszik kiverni a házbúl? *Előre.*

PEPI NÉNI. Megérdemelnénk pedig.

BALÁZS. Drága, jó Pepi néni!

PEPI NÉNI *súgva.* Nem vagy éhes?

BALÁZS. Hát biz én még ma egy falatot se ettem.

PEPI NÉNI. No, van egy kis maradék! *Folyton az ajtó felé les, kávé tölts neki s hozzá tejet.*

BALÁZS *leül jobb székre.* Hüj, micsoda bivalytej, Pepi néném!!... Egy arasz a teteje!... Mán én is veszek egy pár bivalyt, mert csak az az igazi!... S milyen illata van a kávénak! Ez az én kis feleségem is itt tanulta! Ha a kávé pörköli, a kert végén is érezni az illatát. *Iszik.* De azért ezt nem lehet megtanulni, ahogy ez főzve van! Ejha, e mán igen! Hhh.

PEPI NÉNI. Csak csendesesen, mindjárt adok valamit. Nem az ilyen erős férfigyomorba való a kávé, tudom, tudom... *Az ebédlőszekrényből hoz egy egész tál száraz kolbászt s egy fél kenyeret. Fehér, nagy dúcós cipót.*

BALÁZS *összecsapja a kezét, átül középre.* Hüj, Pepi néni!... *Összecsapja a kezét.* E kell nekem!

PEPI NÉNI *előveszi a butykost a falból.*

BALÁZS. Meg e... Isten éltesse az én kedves Pepi nénémet, aki az én szenvedő szívemet így meggyógyítja! Kezicsókolom. *Felhajtja a porcióst.* No, még egyet, Pepi néném! *Újra tölt, harmadszor is akar.*

PEPI NÉNI. Ne kiabálj! Hogy még itt berúgj nekem. *Elviszi az üveget.*

BALÁZS. Dehogy rúgok be, Pepi néni, angyalom, olyan bajba vagyok!...

PEPI NÉNI *folyton az ajtóra les, elteszi az üveget.* Tudom.

BALÁZS *a hasát veregeti*. Bejjaó... Oszd ilyen kolbászt!... Atyaisten!... Ilyen kolbászt!... Meg kén aranyozni a kezét, aki ilyen kolbászt tud csinálni! Az egész Nyírségben nem lehet ilyen kolbászt találni!

PEPI NÉNI. Na, jófélék vagytok, ismerünk! *Ezt hangosan mondta*. Csak hízelegni, mintha avval mán minden jó volna téve! *Balra szól*.

BALÁZS. Becsület istenemre!

PEPI NÉNI. Már megint esküdözök!

BALÁZS. Bizonyisten, észre se vettem, hogy esküdöztem.

PEPI NÉNI. Csúfszájú... Hát mi ez már megint?...

BALÁZS *zabál*. Micsoda?

PEPI NÉNI. Ezzel a...

BALÁZS. Mia...

PEPI NÉNI. Mintha nem tudnád!... no... a feleséged!...

BALÁZS *egyre jobban tömi magát*. Ja, a feleségem?... Azt igazán nem tudom...

PEPI NÉNI. Esküdözni, hazudozni, férfitempó! Ismerjük jól!... Csak elő kellene venni a virgácsot s megseprűzni, jól...

BALÁZS. Jaj, drága jó Pepi néném, tegye meg, az Isten is megáldja érte! Aj, de rámfér, Pepi néném! Csak a Jóisten tudja, meg én, hogy rámfér!... Komisz egy disznó fráter vagyok én, Pepi néném!

PEPI NÉNI. No, micsoda beszéd.

BALÁZS. Ágyúból kék kilóni az ilyen gazembert, mint én vagyok.

PEPI NÉNI *sokallja*. Ach.

BALÁZS *súgva magyaráz*. Mert átkozott természetem van nekem, Pepi néném!... Tetszik tudni, nem bírom, ha valaki ellenem mond!... Azt nem bánom én, tetszik tudni, ha becsapnak, ha az orromnál fogva vezetnek. De ha valaki kereken ellenem mond! Nahát, akkor meg vagyok veszve!... Ha a feleségem elsikkasztja lassan előlem a poharat, a bort, a pénzt: azt nem bánom. De ha azt mondja: nem... akkor én, kezitsókolom, olyat vágok az asztalra, a teremtsit, hogy minden pohár a plafonig ugrik! *Az asztalra vág*.

PEPI NÉNI. Ne, bolond, ne!

BALÁZS. Ilyen fiú vagyok én, Pepi néném!

PEPI NÉNI. Elég kár!

BALÁZS. Mit csináljak? Eleget haragszok érte magamra! *Feláll, át jobboldalra*.

PEPI NÉNI *meghatottan biztatja, bátorítja*. Nem kell olyan keménynek lenni, neked is lehet eszed!

BALÁZS. De ha nincs!

PEPI NÉNI. Fiatal még az asszonyka is, ő se tudja, hogy kell az ilyesmit csinálni! Majd megokosodik ő is lassan.

BALÁZS. Meg. Ő meg! Az biztos, hogy ő meg!

PEPI NÉNI. Te is meghiggadsz!

BALÁZS. Soha, Pepi néném, én soha! *Előre jön.*

PEPI NÉNI. Nem kell kétségbeesni, majd jönnek még a sorscsapások.

BALÁZS. Igen??

PEPI NÉNI. A szerencsétlenségek.

BALÁZS. Igen??

PEPI NÉNI. A bajok, a bánatok.

BALÁZS. Akkor jó!

PEPI NÉNI. Majd megtörik még ezt a te keménységedet!... Leszel te még puha is, ne félj!

BALÁZS *meggyőződéssel*. Soha, Pepi néném!... Tudja, azt igen, azt el tudom hinni, hogy valaha koldusbotra jutok, de hogy én a feleségem előtt megalázzam magam, azt soha! Azt nem!

PEPI NÉNI. Ah, bolond, te csak egy igazi bolond vagy!

BALÁZS *leül, elöl*. Nem mondom én, belátom én, ha bolondot tettem. Azt is tudom, hogy kár vót megtenni. Ha már megtettem... De hogy visszaszíjjam... hogy jóvátegyem?...

PEPI NÉNI. Igen, mind olyan kutyák vagytok. Te is olyan akarsz lenni, mint Lajos testvérünk? Huszonkét esztendeje nem lépte át a küszöbünket, mert az első viziten Zsani megleckéztette azt a haszontalan fiatalasszonyt. Te is képes volnál ilyenre?

BALÁZS. Még különbre is, Pepi néném.

PEPI NÉNI. Így kell nekünk élni, öregasszonyoknak. Nincs egy férfi, akitől tanácsot lehetne kérni egy ilyen esetben. Itt lakik szemben, azért nem híjhatjuk át, hogy te Lajos, mégis csak te vagy a férfi a családban, hát mondd meg, mit kell ilyenkor csinálni. *Szemét törli*. Huszonkét év óta nincs férfi a családban. *Sír*. Zsani az egyetlen... Aztán most is, hogy te jöttél, neked kellene lenni, te is egy ilyet akarsz csinálni, te Balázs. Mind az asszonytól kívánjátok, hogy megfeszüljön értetek!

BALÁZS. Ez a!... Mér lettek asszonyok!

PEPI NÉNI. Osztán mivel fizettek érte?

BALÁZS. Mivel?... Avval, hogy vagyunk... Avval, hogy elfelejtjük, ami történt!... *Feláll*. Lássa, Pepi néném, ha az az asszony ide begyünne, osztán a nyakamba ugrana, osztán megpofozna, oszt a szemembe nevetne. De jókedvvel!... Akkor én, Pepi néném, megbocsátanék neki!... Meg én!... Olyan ölbe vinném én haza a két karomon, Pepi néném, mint a mennyországbeli angyalbárányt! Abbizony!...

TIZEDIK JELENET

Voltak, Birike, Mina néni

BIRI *jobb 2-n*. Én vagyok... Ugye, hogy megnőttem!

BALÁZS. Birike? *Nevet*. Ez volt az a csöppség?

MINA NÉNI *jön jobb 2., nagy vidámsággal*. Isten hozta, kedves öcsémuram. Jaj, de nagyon vártuk.

BALÁZS *megfordul, s meglátja, nagy csodálkozó arcot vág. Tyhú, de szép ma, Mina néném!... Azt a ropogóját!... Még ezt a brossot nem is láttam!*

MINA NÉNI. *Zsani is emlegette nagyon kedves öcsémet.*

BALÁZS. *Azt gondolom. De, Mina néném, hát nem emlékszik, hogy brudersaftot ittunk a csobaji szüreten?*

PEPI NÉNI. *No, csak ne bolondozz vele, mert megharagítod!*

BIRI *kuncogva nevet, áhítattal nézi Balázst.*

BALÁZS. *Úgyse érti... Pepi néném!... Minácskám, egyem azt a kedves kis zúzádat!*

BIRI. *Jaj, de nagyszerű.*

MINA NÉNI. *Huncut az úr, huncut az úr!*

BALÁZS *nagyot kacag, s levágja magát egy fotelba, aminek a lába mindjárt kitörik. Hű, az anyád sárga viganóját.*

PEPI NÉNI. *Még csak e hiányzott. De minek is őrizgetnek ilyen vén rongyokat...*

BALÁZS. *Egy szeget beereszteni, szék lesz még abból...*

PEPI NÉNI. *Már csak mind tűzrevaló, csak mind padlásra az egereknek.*

BIRI. *A sarokba, én is úgy szoktam!*

BALÁZS *a széket beállítja a falhoz, hogy megálljon a maga erejéből.*

MINA NÉNI *ezt mind nem látta, mert háttal volt, s a háta mögött leszakadhat az ég s föld.*

PEPI NÉNI *látja, hogy nyílik az ajtó, int Balázsnak, hogy a helyére.*

BALÁZS. *Hüpp!...*

MINA NÉNI. *Zsani. Gyertek csak, Zsani. Ajtót nyit. Ki van itt! Bizony.*

TIZENEGYEDIK JELENET

Voltak, Zsani néni, Pólika

PÓLIKA *megmosdva, kicsit frissebben. Aztán Zsani néni, mint egy inkvizítor.*

ZSANI NÉNI *előlép a kandallóig. Egyenesen áll, méltóságosan. Ajkát összeszorítja.*

BALÁZS. *Processió! Összeüti a bokáját s meghajlik.*

ZSANI NÉNI *erre kegyesen csókra nyújtja a kezét.*

BALÁZS *mély tisztelettel megcsókolja.*

ZSANI NÉNI *int, hogy csak tessék várakozni.*

MI NA NÉNI *a legközelebbi fotelig tipeg s leül. Aztán Birinek int, hogy menjen ki.*

PÓLIKA *leül Zsani néni mellett a kandalló melletti fotelba ideiglenesen, a Zsani néni intésére.*

BIRI *el.*

PEPI NÉNI *egyáltalán nem ül le. Tipeg, topog, fehér köténye alá dugja a kezét, meg újra kiveszi. Néha a kulcsokkal babrál idegességében.*

ZSANI NÉNI. Tisztelt fiamuram... a feleséged...

BALÁZS. Köszönöm, Zsani néni, nem fáradtam el... *Leül.*

ZSANI NÉNI *a torkán akad a szó, leül.* Tessék helyet foglalni, s beszéljük meg családiasan... atyafiságos szeretettel... nagyon helyes...

BALÁZS. Hát bizony, itt, Zsani néni, elég családiasan bedurrantottak, de azért köszönöm, nem teszem le a bundát. *Kigombolja.*

ZSANI NÉNI *nagyot nyel, hogy így el van rontva az ő ünnepélyes, szertartásos ítékezése.* Hallod-e, kutyateremtett, mikor a feleséged idejött, avval fogadtam, hogy lódulj innen! eredj dolgozdra!... Amit főztetek, egyétek meg. Ha az uraddal összevesztél, békülj is meg a magad kenyérére! Nálam bizony meg nem hálsz, azt megtudd!

BALÁZS *összenéz Pepi nénival, hogy igaz-e.* Micsoda!... Hát Zsani néni még egy éjszakai szállást sem adna az én feleségemnek?

ZSANI NÉNI *kezdi visszanyerni a hangját.* De igen!... Mert elmondta, az árva a dolgokat, s akkor azt mondtam: az más!...

BALÁZS. Remélem is, hogy nem kergette volna ki a viharba!

PEPI NÉNI *idegesen a kulcsokkal.*

PÓLIKA *lehajtja a fejét, s nevet.*

ZSANI NÉNI. Bizony pedig kikergettem volna, ha azt tapasztalom, hogy ő a hibás... De azt tapasztalom, hogy nem ő a hibás!... A feleséged előadásából az válik ki, hogy te vagy a hibás... Nos?... Igaz?... Igazat mondott?

BALÁZS *katonásan feláll.* Kikérem magamnak, hogy az én feleségem szavában akárki is kételkedni merészeljen. *Leül.*

ZSANI NÉNI. Hát pedig nagyon szomorú, ha igaz!... Mert akkor te egy nagy lump vagy, akinek csak abban telik öröme, hogy pocsókolj! Sonkát dobálni a parasztoknak!... a bort csak úgy locsolni, mint a vizet!... Harminc vendég, három nap!... *Kedvesen, anyásan.* Szép, fiam, szép a barátság, az emberszeretet... de nem tudom, mit hencegsz avval a pocsolóya kis birtokkal... Csak nem akarsz versenyezni az Ibrányiakkal, Kállayakkal!... Nem tom, mi értelme van az ilyen pukkadózásnak! Még majd azt mondják, mint Báji Samukára, hogy mentül koszmósabb, antúl vakarósabb.

BALÁZS. Abbiza!

ZSANI NÉNI *gyorsan, kedvesen, sértően magyaráz.* A régiek is tudtak mulatni, elhiheted! De nem bolondul ám!... Minden pohár bort megbecsültek!... Összekoccantották, nyaltak belőle, oszt letették. Mert nem az a fő, hogy csak hadd fogyjon, hanem, hogy jól érezzék magukat! Hiszen, ha együtt van harminc ember, az már maga nagy öröm! Nagy mulatság!... De harmadnap, búcsúzáskor még levágni egy fajüszőt!... Mikor már annyi disznót eltoroztatok, annyi malacot, annyi bárányt!... Akkor még levágni, s éppen búcsúzáskor egy tejes bornyút!... Fiam!...

BALÁZS. Nem, Zsani néni, azt megmentette az asszony!

ZSANI NÉNI. Nahát!... Ilyen három nap után az ember térdére ülteti az asszonyt és nem a bűdös cigányt... S nem a kocsmába menni táncolni, ferblizni, aki ezt csinálja, kutyateremtette, az olyan elkártyázza a végén a feleségét is, mint a híres nagybátyád, aki a svalizsér főhadnagynak osztán kétezer forintot fizetett, mert vinni akarta az asszonyt, mikor elnyerte!... *Feláll.*

BALÁZS *egyet pattint, unja már a vénasszony-beszédet.*

ZSANI NÉNI *szívreható hangon.* Én tudom, hogy te jó ember vagy, nem fogod elherdálni azt a kicsit, amit az őseid rádhagytak... De mit gondoljon ez a szegény asszony, ha ilyenek történnek!

PÓLIKA *szemét elönti a könny.*

ZSANI NÉNI. Mikor ilyeneket lát... Hogy bizza magát egy ilyen emberre... aki így rohan a régi bűnök útján...

PÓLIKA *játék Balázssal.*

ZSANI NÉNI. Ilyen szívtelen lenni!... Most már belátod, hogy milyen haszontalanság volt...

BALÁZS *dacosan.* Be.

ZSANI NÉNI *engedékenyebben, megkönnyebbülve, sírva.* Belátod?...

BALÁZS. Be, be, be!

ZSANI NÉNI *egészen érzékenyülve, Pepi néni is szíjog. Mina néni, látva a nagy elérzékenyülést, szintén előveszi a zsebkendőjét, s szíjog, szemét törli.* Na, hát akkor... *Édesen, cukrozva.* Szépen bocsánatot kérsz tőle, Balázs?

BALÁZS *feláll.* Miit?

ZSANI NÉNI *biztatva.* Hogy ilyen rossz voltál... Szépen bocsánatot kérsz...

BALÁZS. Én?...

ZSANI NÉNI. Hát ki?...

BALÁZS. Ő... *Előre jön.*

ZSANI NÉNI *csönd. Mélyen megdöbbenve.* Ő?... S miért?... Ő miért?...

BALÁZS *áll előre.* Amiért én komisz voltam hozzá!

ZSANI NÉNI *felfortyan.* Ah, hisz ez egy kötélre való bolond!

BALÁZS. Már pedig én másképp nem viszem haza!

ZSANI NÉNI *pattogva, pukkadva.* Te viszed haza? Nem te viszed haza! Hanem ő fogad téged vissza, vagy ő nem fogad vissza téged!

BALÁZS. Hú, az annya sárga viganóját!... *Át jobbra.* Micsoda? Engem fogad vissza egy asszony?... *Át balra.* Hát nem én vettem el a feleségemet?... Ő vett el engem?...

PEPI NÉNI *idegesen közbefurakodik.* No, jó, jó, csak ne tüzelj, no. Nem úgy értődik, no...

ZSANI NÉNI. De bizony úgy értődik!... Mert ha a férfi visszaél az erejével, akkor a gyenge nő!...

BALÁZS. Elég volt a vénasszonyprédikációból... *Át Pólihoz.* Pólika! Jössz-e velem, vagy nem jössz?

PÓLIKA *játék, Zsani néni megelőzi.*

ZSANI NÉNI. Nem, persze, hogy nem!... Nem fogom agyonkínozni a gyermekemet!... Majd én gondoskodom róla!... Nálam ellehet holtáig!... Itt jól fogja érezni magát, nem úgy, mint nálad, gyalázatos! *Át jobbra. Biri hátul besurran.*

PEPI NÉNI *mint a kiskutya, kontráz a nagynak.* Bizony! Gyalázatos!

BALÁZS *felkacag*. Az anyád sárga... viganóját... Pólika! Jössz?

PÓLIKA. Nem!

BALÁZS. Nem?... Pólika, nem?... Hát akkor tudd meg... hogy én most betelepszek ide, a kocsmába... Tudod! Itt szembe... ebbe a kutyakaparóba... osztán én addig muzsikáltatom magamat, míg értem nem üzensz... megértted?...

PÓLIKA. Nem értettem!

BALÁZS. Nem?... *Kinyitja az ajtót. Banda! Marsot!... Zene. Kalapját felcsapja, megrántja. Bevágja az ajtót.*

MINA NÉNI *néma dermedt csönd. Füléhez kap. Majd megsüketültem. Kint hallatszik a mars.*

Függöny

HARMADIK FELVONÁS

Szín: Ugyanez a szoba a néniknél. Délutáni idő. Mindjárt ebéd után. Pólika és Biri egy csipkefüggöny-ráma előtt ülnek, a függönyt, ami rá van feszítve, varrótűvel javítják. Pepi néni a kandalló mellett egy fotelban ül, és fújja a kását, alszik.

ELSŐ JELENET

PÓLIKA *ugyanúgy van öltözve, mint Biri, kislányosan. Kintről hallatszik a muzsika: Hallod-e te, körösi lány.*

BIRI *a muzsika ütemére táncolva dolgozik, dalol.*

Hallod-e te körösi lány,
Node körösi lány, node körösi lány!
A te szoknyád fodros-i mán,
Node fodros-i mán, node, fodros-i mán!

Te Pólika, ha nekem egy ilyen uram volna! Hogy az meg a másik kocsmába húzatna!
Bizony! *Nagyot kiált.*

PEPI NÉNI *felébred.* No, csak még az kell, hogy ti itt rajcsurozzatok, mint a lovak. *A kredenchez siet.*

BIRI. Pepi néni, úgy dolgozunk, de úgy, mint a marhák.

PEPI NÉNI. Micsoda beszéd ez? Szégyelld magad, ilyen szót kimondani.

BIRI. Hát a marha nem dolgozik, Pepi néni?

PEPI NÉNI. Te illetlen!

BIRI. Hát nem marha, aki dolgozik?

PEPI NÉNI. Elég volt, eridj dolgozdra. *Benyúl a kredencbe, s kivesz egy tál túrósbélest. Óvatosan ráteríti a kötényét, kék surc, aztán óvatosan ki akar menni.*

BIRI. Pepi néni, Pepi néni!

PEPI NÉNI. No, bolond, no!

BIRI. Jaj, Pepi néni, olyan szépen húzzák, jöjjön táncolni.

PEPI NÉNI *köténye alatt félti a tányért.* No, no, no. Ne bolondulj!

BIRI. Mi az, Pepi néni?... olyan kíváncsi vagyok... Tessék megmondani.

PEPI NÉNI *kifelé igyekszik.* Disznó teremtette, hagysz már békén.

BIRI. Pepi néninek is muzsikáltak, mikor kislány volt?... Pepi néni is volt kislány?

PEPI NÉNI. Te tiszteletlen.

BIRI *dalol, folyton elébe áll, hogy ki ne tudjon menni.*

Volt szeretőm tizenhárom...

Pepi néninek is volt rózsája?... Nem tetszik haragudni, úgy érdekel.

PEPI NÉNI. Menj te... *Pólikához.* Te is csak olyan vagy... Igen, igen... Meg tudod kínozni... *Elmegy jobb 2-n.*

MÁSODIK JELENET

Póli, Biri

PÓLIKA *felugrik*. Nem bírom, nem bírom!... *Sírásba tör ki.*

BIRI. Pólika!...

PÓLIKA. Nem bírom! *Előre megy.*

BIRI. A muzsikát?

PÓLIKA. Nem bírom. Hogy énbőlőlem megint kislány legyen s velem úgy bánnak, mint egy gyerekkel.

BIRI. Add nekem az uradat, én olyan szerelmes vagyok bele.

PÓLIKA. Én a magam asszonya voltam. Én parancsoltam. Én olyan voltam, mint egy királynő, és nekem itt újra kislánynak kell lennem. Nem bírom! Hagyjanak nekem békét, mer én meghalok!

BIRI. De Pólika!

PÓLIKA. Otthon van a házam, nem is tudom, mi van vele, és nekem itt ócska függönyöket kell stoppolni! *Beleüt ököllel a munkába.* Én ezt nem bírom! *Meglátja Pepit, és elrohan jobb 2-n.*

HARMADIK JELENET

Biri, Pepi néni

PEPI NÉNI *jön*. Eriggy utána, ne hagyd magába. Jézuskrisztusom! Meg kell bolondulni. *Muzsika felharsog.* Jaj, az a szerencsétlen, jaj, édes Jézusom!

BIRI. Jaj, de érdekes! Jaj, de érdekes farsang van az idén! *El Pólika után.*

PEPI NÉNI. Jaj, szerencsétlen óra!... Ez itt megbolondul, az ott éhenhal. Muzsikaszóbból nem lehet megélni! *Az ebédlőszekrény elé siet, s kivesz egy tálon sült tyúkot.* Mit eszik az a szerencsétlen abban a kocsmában. *Elmegy, visszanézeget.*

NEGYEDIK JELENET

Zsani néni, Pólika, Biri

Zene jobbról. Mikor Biri és Pólika bejönnek, zene erősebb.

ZSANI NÉNI *jön, erre visszaülnek Pólika és Birike a függöny mellé. Biri sietve, Póli lassan.* *Zsani rosszkedvű, olyan, mint egy harapófogó.* De mi az ördögöt tud az csinálni abban a kocsmában, annak a rongyos kocsmárosnak semmije nincs. Jaj, ez a muzsika megöl. *Le s felrohan a szobában.* Máskor is voltak bolond emberek, de ilyen bolond akkor se volt. Az én apám fiskális volt, kétszáz szekér is megfordult a ház udvarán egy esztendő alatt, egyik vendég a másíknak adta a kilincset, de ilyet nem értem! *A szekrényhez megy, benéz, üres.* Hova tették ezek azt a bélest? *El jobb 2-n. Zene halk.*

ÖTÖDIK JELENET

Pólika, Biri

PÓLIKA *felugrik*. Én nem tehetek róla, én nem tehetek róla! Énnekem ne tegyenek szemrehányást, én nem vagyok oka semminek.

BIRI. Jaj, Pólika, de nagyszerű... Én roppant szeretem, mikor baj van. Most olyan baj van! Olyan rosszkedvű mindenki! Az olyan érdekes!

PÓLIKA. Ha elvállaltak, akkor vállaltak! Mért nem voltak okosak. Én nem azért jöttem, hogy összeveszítsenek, hanem, hogy kibékítsenek! Osztán ők még csak elmérgesítették a dolgot, és most mégis olyan szemekkel néznek rám... jaj, csak meg tudnék halni!

BIRI. Jaj, az érdekes volna, ha itt egy szép nagy temetés volna, jaj, de érdekes volna.

PÓLIKA. Igen.

BIRI. Akkor az urad özvegy lenne, s megkérné a kezemet.

PÓLIKA *újra leül a csipkefüggönyhöz*. Hallgass!

BIRI. De igazán, Pólika, kössünk vérszerződést, hogy aki hamarabb meghal, a másikra marad, amije van.

PÓLIKA. Neked adom, vidd.

BIRI. Becsületszavadra?... Jaj, én olyan szerelmes vagyok az uradba.

HATODIK JELENET

Voltak, Pepi néni

PEPI NÉNI *jön, puszogva szól rájuk*. Csak úgy élnek itt, mint a macskák a melegen. Egy hét alatt újonnan meg kellett volna csinálni egy ilyen csipkét és még a foltozással sincs semmi. Eredj már a konyhába. *Zene vége, Biri el jobb 2-n.*

PÓLIKA. Jaj, de szerencsétlen vagyok, jaj, de boldogtalan vagyok!...

PEPI NÉNI. Ültél volna otthon a jó házadban, a jó urad mellett... Kellett ez neked? Kellett ez neked?

PÓLIKA. Hát én vagyok az oka. Hát én vagyok az oka?

PEPI NÉNI. Mindennek az asszony az oka! Akár jó, akár rossz. *Puszogva beszél*. Az asszony a ház lelke. Ha a férje jó, azért jó, mert ő neveli jóra; ha rossz, azért rossz, mert ő rontotta el... Minden felelősség az asszonyon van...

PÓLIKA. Pepi néni, még maga is az ellenségem! *Dühösen döfködi a csipkét*.

PEPI NÉNI. Mi bajod? Jó asszony, te még nem is panaszkodhatsz. Fel lehet hajtani a Nyírséget, míg még egy olyan férjet találsz, mint ez a te Balázsod! Az maga elismeri, hogy a férfiember arra való, hogy az asszony bekösse a szemét!... De vannak mindenféle katuskaemberek, akik mindenbe beledugják az orrukat, az olyannal aztán nehezebb boldogulni.

PÓLIKA *a csipkébe vagdalja a tűt*. Csak meghalni, itt nincs más segítség.

PEPI NÉNI. Ez egy áldott ember, ezt egy kis hízelgéssel le lehet venni a lábáról. Jó ember, derék ember. Áldhatod az Istent a nap minden órájában egy ilyen emberért.

HETEDIK JELENET

Voltak, Biri

BIRI *jön egy tányér főtt, szemes kukoricával.* Pepi néni, tessék!

PEPI NÉNI. Ah, mit, az én fogammal... *Pólikához, folytatva a leckét.* Nem is tudod még, mi van a világon. De majd megtanulod.

PÓLIKA. Nem tanulom. Soha! Soha!... nem tanulom!

PEPI NÉNI. Ez is olyan konok, mint az ura. Csak össze kellene kötni benneteket és áthajítani a háztetőn.

BIRI *kacag s körül táncol a szobán a tányérral.* Hahaha...

PEPI NÉNI. No, nézd csak a bolondot... Nézd a bolondot!

BIRI *büszkén.* Bolond!... Az én vagyok!

PÓLIKA *kitör.* De Pepi néni, tán annak örüljek, hogy egy hete húzatja a kocsmában?

PEPI NÉNI. Inkább azon törnéd a fejedet, hogy mit eszik az a szegény ember abban a rossz kocsmában!

BIRI. Rendel!

PEPI NÉNI. Hallgass, mit tudsz te a világról?

BIRI. Pepi néni! Étlapról rendel.

PÓLIKA. Legalább megtanulja, hogy megbecsülje a feleségét.

PEPI NÉNI. Így beszél egy jó asszony.

PÓLIKA. Majd azon fogom törni a fejemet, hogy mit eszik egy ilyen országos korhely.

PEPI NÉNI. Ah, micsoda népek ezek a maiak. *Hirtelen megijed.* De hol van ilyen soká az a Zsani?

BIRI *a kukoricát rágicsálja, s a héját szétfújja a szobában.* Inkvizíciót tart a konyhában!

PEPI NÉNI *ijedten.* Mit, mit?

BIRI. Hát keresi a tegnapi bélest.

PEPI NÉNI. A tyúkot nem hallottad? Biri, a tyúkot nem keresi?

BIRI. Az is eltűnt, Pepi néni?... Azt még nem keresi!

PEPI NÉNI. No, csak ne kiabálj, nem vagyok én Mina! *Elfut a konyha felé a jobboldali ajtón.* Biri kacag.

NYOLCADIK JELENET

Pólika, Biri

BIRI. Jaj, de érdekes! Milyen multság lesz még itt.

PÓLIKA. Rettenetes egy gyerek vagy. Én sose mertem volna.

BIRI *leül mellé a munkához.* De Pólika, ez nagyon érdekes. Már nemcsak a béles, hanem a tyúk is... Én olyan szerelmes vagyok... Bizony! Milyen farsang van az idén!

KILENCEDIK JELENET

Voltak, Zsani néni, Pepi néni

ZSANI NÉNI *nyitja az ajtót.* Mégis csak hallatlan.

PEPI NÉNI *csitítja, s ijedten jön utána.* No, de Zsani, no de ugyan, Zsanikám!

ZSANI NÉNI *határozottan.* Nekem nem fogsz többet rendelkezni!... Mától kezdve én vagyok a konyhában!

PEPI NÉNI *idegesen rohan végig a szobán, s kezét tördeli.* Ah, ez a Zsani, ez a Zsani. Kiszalad, jobb 2-en.

TIZEDIK JELENET

Voltak, Pepi néni nélkül

ZSANI NÉNI. Én nem tudom, kinek süt-főz egy hét óta ez a Pepi! Itt egész vendéglő van!

BIRI. Igen, Zsani néni kérem.

ZSANI NÉNI. Mit igen? És te mit tudsz? *Visszafordul hozzá.*

BIRI. Hogy itt egész vendéglő van! Olyan sokat főz a Pepi néni! Olyan sokat!...

ZSANI NÉNI. De kinek?

BIRI. Mindenkinek, Zsani néni kérem, mindenkinek.

ZSANI NÉNI. Node kinek?

BIRI. Hát Zsani néninek, Mina néninek, Pólikának, nekem! Mindenkinek!

ZSANI NÉNI. Hát ezeknek kell főzni.

BIRI. Meg a cselédeknek. Zsani néni, finomakat! Én láttam, mert nem is főz külön nekik, hanem visz ki. Az előbb is, a surca alatt, Zsani néni kérem, valami ilyen tálat vitt.

ZSANI NÉNI. Megállj csak, megállj csak, ez már valami.

BIRI. Bizony visz.

ZSANI NÉNI. Mit?

BIRI. Mindent. Dugja a kötője alá s csak viszi. Fehér kenyeret. Meg levest ételhordóban!

ZSANI NÉNI. Aha, aha. Kinek?

BIRI. Betegnek!

ZSANI NÉNI. Dehát ki a beteg? Annyi beteg van a faluban?

TIZENEGYEDIK JELENET

Voltak, Pepi néni

BIRI. Bizony. *Meglátja a belépő Pepi nénit, s egyet nyel.* Járvány van. Kolera.

PEPI NÉNI *hátral körülmegy.* Zsani követi, mint egy csendőr, s beszorítja a kandallóhoz.

ZSANI NÉNI. Minek főzöl, sütsz mostanában annyit, te Pepi? Már az egész falu megbetegedett? Mind én tartom el, Pepi?... Hát hisz azt mondtad, te Pepi, hogy csak egy csésze levest küldesz a beteg kerékgyártónénak. És itt minden elfogy, mintha a föld nyelné el...

PEPI NÉNI. No, csak ne fősvénykedj, ne fősvénykedj...

ZSANI NÉNI *leül.* Én nem fősvénykedek, Pepi, de a tegnapi bélesből egy falatot se ettem, te Pepi, még ez a fiatal gyomrú is csak egyet evett. Nem is egyet, csak egy felet. *Pólira.* Nézttem...

BIRI. Én is csak hármát, Zsani néni kérem.

ZSANI NÉNI. Nahát, és egy tállal volt és egyetlen morzsa sincs.

BIRI. Én csak hármát ettem, Zsani néni kérem, csak hármát!

PEPI NÉNI. Ah, mit szekiroznak mindig.

ZSANI NÉNI. Az nem szekirozás, de szeretném tudni, te Pepi, hogy hova lett.

BIRI. Én csak hármát ettem, Zsani néni kérem.

ZSANI NÉNI. Jól van, jól van. Hát Pepi. Én nem értem, Pepi. És hol a sült tyúk?

BIRI. Aha, most jön a tyúk!

PEPI NÉNI. Fogd be már a szád!

BIRI. És hol a sült tyúk?

ZSANI NÉNI. És hol?... Senki se tud róla. Senki se látta! A föld nyelte el?

PEPI NÉNI. Ah, ne faggass.

ZSANI NÉNI. Tudni akarom.

PEPI NÉNI. Ah.

ZSANI NÉNI. Nekem mondd meg.

PEPI NÉNI. Ah.

BIRI. Meg kell mondani Zsani néninek!

PEPI NÉNI. Hallgass! Nézd csak ezt a békát!!

BIRI. Az igazságot meg kell mondani, Pepi néni kérem.

ZSANI NÉNI. Iszen te kiadtál a házból mindent, te Pepi!

PEPI NÉNI. Hát ki, no...

ZSANI NÉNI *elakad a szava.* De hová? *Szünet.*

PEPI NÉNI. Elküldtem. *Szünet.*

ZSANI NÉNI. Hova? *Szünet.*

PEPI NÉNI. A kocsmába, no...

ZSANI NÉNI *a szája is nyitva marad.* A kocsmába?... Kinek, Pepi?

PEPI NÉNI. Ah.

BIRI. Meg kell mondani.

PEPI NÉNI. Istenem... Mintha nem volna ott kinek... Hát annak a szegény fiúnak...

ZSANI NÉNI. Micsoda szegény fiúnak?

PEPI NÉNI. Hát azt hiszed, hogy az a szegény Balázs kibírta volna egy hétig a zsidó kosztján?

ZSANI NÉNI *megérti, a hasára szorítja a két tenyerét, és kacag.* Jih, Pepi... No, ez nagyon jó... Jihijih! Hogy én tartom el azt az urat... hogy ő muzsikáltasson nekem a fülembe. Ah, még ilyen! *Feláll.*

BIRI. Jaj, Pepi néni, hogy tehetett ilyen?

ZSANI NÉNI *szédelegve leül, nevéttében.* No, Pepi, ezt megcsináltad! No, Pepi, te derék hadvezér vagy! Te nem éhezted ki az ellenséget!

TIZENKETTEDIK JELENET

Voltak, Mina néni

MIN A NÉNI *jön.* Mit nevettek, Zsani? *Át Zsani háta mögé.*

ZSANI NÉNI. Ez a Pepi elküldi a tegnapi bélest, meg a tyúkhúst az ellenségnek, hogy meg ne éhezzen. Ah, ezek, ezek! *Pólikához.* Ezt jól megcsináltátok!

PÓLIKA *lángvörös lesz, és rémülten feláll.* Én?...

MINA NÉNI. Olyan hideg van, nem tojnak a tyúkok. Mi az, Zsani?

ZSANI NÉNI. Ezt kifundáltátok!

PÓLIKA. Én nem fundáltam ki semmit! Engem hagyjanak ki!

ZSANI NÉNI. Így én is kész vagyok muzsikáltatni.

PEPI NÉNI. Elég legyen már.

ZSANI NÉNI. És az a lovag!... Hogy úgy megeszi az ellenség főztjét, nem fél tőle, hogy megmérgezik! *Elmegy balra a szobájába, mérgesen.*

PEPI NÉNI *ugyanakkor, jobbra a konyha felé.*

TIZENHARMADIK JELENET

Voltak, Zsani és Pepi néni nélkül

MINA NÉNI. Nekem is mondjátok el, Zsani!

BIRI *éppen diót tör.* Kemény a dió héja.

MINA NÉNI. Hogy?

BIRI *a fülébe visít.* Kemény a héja!

MINA NÉNI. Akkor hozni kell a puskát.

BIRI. Miért?

MINA NÉNI. Nahát, ha kéményen a héja!

BIRI *kacagva táncolja körül a szobát.*

TIZENNEGYEDIK JELENET

Voltak, Pepi és Zsani néni

PEPI NÉNI *jobb 2-en jön.* Csak vihogj, ez egész nap tud vihogni!

ZSANI NÉNI *hátral jön, megy.* Dehát akkor minek a sok pakolás, Pepi? Hát akkor minek elküldeni, Pepi?... Jöjjön ide ebédelni és menjen vissza muzsikáltatni a kocsmába!

PEPI NÉNI. Ne szekirozz már!

ZSANI NÉNI. És mióta csinálod ezt, Pepi? *A kandallónál áll.*

BIRI. Ojjé!

PEPI NÉNI. Te mit tudsz?

ZSANI NÉNI. Mindjárt az első naptól, Pepi? Te azt mindjárt úgy kitaláltad, hogy meg ne éhezzen?

PEPI NÉNI. Ah, dehogy, csak kétszer küldtem még.

ZSANI NÉNI. Olyan későn találtad ki? Pepi.

PEPI NÉNI. Ne szekirozz már, mert megszököm!

ZSANI NÉNI. De milyen jól berendezkedtek ők az én konyhámra! Ha azt a tegnapi bélest nem keresem, sose jövök rá! De az a béles, az nagyon elárult benneteket! *Zene. „Kőrösi lány.” Jobb h.*

PÓLIKA. Zsani néni... én semmiről sem tudok!... Ha én tudom, akkor én...

ZSANI NÉNI. Még mit? Még nekik áll feljebb!... *Mina mellett hangosan.* És hova lettek a tyúkjaim?

MINA NÉNI. A tyúkot elvitte a héja!

ZSANI NÉNI *elbámul, hogy ilyen értelmes szót hall.* Mi?

MINA NÉNI. Mindig itt ül a kéményen.

ZSANI NÉNI. Nem a kéményen van az, Mina, hanem a kémény alatt!...

PÓLIKA *szembefordul vele.* Zsani néni, azt hiszi, hogy én?... *Kint felzendül a cigányzene erősen.*

TIZENÖTÖDIK JELENET

Voltak, Lajos bácsi

LAJOS BÁCSI *belép. Szakállas kis öregúr, hosszúszerű pipával, a szakálla, bajusza megsárgult a pipától, kedves, különc bácsi.*

MINA NÉNI *mindenki megnémul a meglepetéstől.* A Lajos!

LAJOS BÁCSI *előrejön.* Te, Zsani. Huszonkét esztendeje nem léptem át ezt a küszöböt. De ennek a fertelmes muzsikának vége legyen! Nekem itt ne muzsikáltass! *Kis csönd.* A feleségemet a hidegletlés tőri miatta. Ez itt közcsendháborítás, istentelenség, pokol veres tüzei! Megértetted? Csak ezt akartam mondani! *Megfordul, és határozottan el. Mikor az ajtóban van, Pepi néni észbekap, s utána szalad.*

PEPI NÉNI. Lajos!

LAJOS BÁCSI. Teremtette, ne állj az utamba!

PEPI NÉNI. Lajos, testvérem, az Isten hozott ide. Gyere, tegyél igazságot!

LAJOS BÁCSI. Igazságot?... Az más. *Visszafordul, a jobb székig jön.* Na, mi az?

PEPI NÉNI *fürgén egy fotelt tol eléje, s megragadja a Lajos bácsi bundáját, le akarja venni róla.* Tedd le, Lajos.

LAJOS BÁCSI. Letegyem? Nem teszem.

PEPI NÉNI *bemutatja a lányokat. Pólikára.* A Jozefin lánya.

LAJOS BÁCSI. Üsmerem.

PEPI NÉNI. Ez meg a Teréziáé.

LAJOS BÁCSI. Üsmerem.

MINA NÉNI. Neked van puskád, Lajos? *Zene vége.*

LAJOS BÁCSI. Van.

MINA NÉNI. Akkor lödd le a héjánkat.

LAJOS BÁCSI. Ez még most is süket?

ZSANI NÉNI *hosszú lelki tusa volt benne, hogy béküljön-e Lajossal. Elszánja magát, leül.*
Hát jobb is, hogy eljöttél. Mi nem tehetünk semmit itt. Te férfi vagy. Te elintézhetsz mindent. Te elválaszthatod őket. *Biri a kézimunkát kiviszi, s visszajön.*

LAJOS BÁCSI. Aha.

PEPI NÉNI. Ül le, Lajoskám. Ül le, kedveském.

LAJOS BÁCSI. Leüljek? Jól van, leülök, de ez nem jelent semmit. Tíz perc fegyverszünet.

PEPI NÉNI. Tedd le a bundád!

LAJOS BÁCSI. Letegyem? Leteszem, de ez se jelent semmit. *Leül.* Bunda.

PEPI NÉNI. Nem ég a pipád. *Gyufát ad.* A pipád, Lajos. Jaj, Istenem, de boldog vagyok. Húsz év óta nem gyújtottak itt pipára.

LAJOS BÁCSI *miközben pipáját szívja.* Rágyújtsak? Jól van, rágyújtok. De ez se jelent semmit... nem békepipa... csak pipa.

PEPI NÉNI *súgva Pólikára.* Összevesztek.

LAJOS BÁCSI. Ne beszélj.

PEPI NÉNI. Az urával.

LAJOS BÁCSI. Ahán.

PEPI NÉNI. Trucc!

PÓLIKA *hevesen közbevág.* Ez nem trucc! Halálos sértés! Én annak az úrnak sose bocsátok meg! *Elsiet, jobb 2-n.*

TIZENHATODIK JELENET

Voltak, Pólíka nélkül

PEPI NÉNI *súgva magyaráz*. A Balázs, a Malvinka fia...

ZSANI NÉNI *kitör*. A lingár, a haszontalan. Egy hete itt csúffá tesz bennünket, az egész világ cégére vagyunk... Háromnapos Balázs-napot rendezni? A végén a házat is felzabáltatni a vendégekkel?

LAJOS BÁCSI. Üvé!...

ZSANI NÉNI. Akinek felesége van, annak nincs üvé... Ott minden az asszonyé.

LAJOS BÁCSI. Ez a te elved.

ZSANI NÉNI. Ez nem elv! Ilyen lumpokkal tisztességes asszony nem élhet együtt. És neked, Lajos, a sarkadra kell állni. És ki kell ebből a faluból toloncoltatni azt az idegent... Úgyis az a vége, hogy az a csepp vagyon kimegy a kéményen, mint a füst. Ott nincs asszonynak helye.

LAJOS BÁCSI. Az asszonynak otthon a helye!

ZSANI NÉNI. És a férfinak az asszony kötője mellett a helye!

LAJOS BÁCSI. Te, Zsani, hallgass csak ide egy kicsit. Én is azt mondom. Szóval megegyezünk abban, hogy nekik egymás mellett a helyük... Hátha megbékélnének! *Hirtelen mély csönd.*

MINA NÉNI. Lajos mindig jó tanuló volt. Eminens.

LAJOS BÁCSI. Hát mit szólsz hozzá, Zsani?

ZSANI NÉNI. Többet ezt a szót ne is halljam! Én az én gyermekemet egy ilyen országos korhelynek adni nem fogom!... Ah... Ezt a szégyent tenni a Semsey-családdal... Van neked orcád, te Lajos, hogy te nekem ilyenekkel merészelj a szemem elé jönni, te Lajos. Te is Semsey vagy, hát tebenned nincs egy csepp vér? Hát te nem háborodtál fel ezeken a dolgokon?

TIZENHETEDIK JELENET

Voltak, Pólíka

PÓLIKA, BIRI *jön jobb 2-n.*

ZSANI NÉNI. Akkor te is egyhúron pendülsz vele, te Lajos.

LAJOS BÁCSI. Kutyateremtette, még, hogy én pendülök. Pendül a pendüllős istennyila! Én csak mondom... Mert én ezt a muzsikát nem bírom tovább. Menjenek, béküljenek ki, hogy ebbe a faluba csend legyen! Na.

PÓLIKA. Rajtam ne pörölgjenek, se Lajos bácsi, se Zsani néni. Én nem leszek terhükre egyiküknek se. *Át baloldalra.*

PEPI NÉNI *a fülébe brummog*. Hallgass... minden jól megy.

ZSANI NÉNI *Pólihoz*. Hát, hogy gondolod? Hát csak mondd meg.

PÓLIKA. Én nem megyek vissza az uramhoz soha, Zsani nénitől pedig csak ezt az egy éjjeli szállást kérem. Holnap elmegyek.

ZSANI NÉNI. De hová?

PÓLIKA. Nagy a világ. Aki dolgozni szeret és tud, annak mindig megvan a falat kenyere.

LAJOS BÁCSI. Jól beszél. A pircsi postamesternél éppen keresnek egy nevendéket.

PÓLIKA. Ezt is köszönöm. Ezért is hálás vagyok. Zsani néni jól megtanított. Nem fogom soká háborgatni a nyugalmukat.

ZSANI NÉNI. Lári-fári, ettől nem lettünk okosabbak. Egy hét telt el, és semmi se történt. Csak vár az ember, csak vár ebben a nagy télben, és nem jön semmi jó.

LAJOS BÁCSI *csönd*. Hát bizony, csak hó esik.

TIZENNYOLCADIK JELENET

Voltak, Kisvicákné

KISVICÁKNÉ *vastag parasztasszony. Meglehetősen öreg, sok ruhában, nyájasan, mosolyogva bebúvik*. Szerencsés jóestét kívánok, csókolom a kegyes kezeiket.

PEPI NÉNI. Megálljon, megálljon, be ne hozza a csizmáján a havat.

KISVICÁKNÉ. Lecsutakoltam én azt, instálom.

PÓLIKA *megdöbbenve ismeri föl*. Egy tőlünk való asszony! Kisvicákné! Maga hol jár itt, Kisvicákné?

KISVICÁKNÉ *sorban kezét csókol mindenkinek, a végén Birinek is, közben szakadatlan beszél*. Csak eljöttem, csókolom a kegyes kezeit, mer, ha már Kállóba jövök, egycsatára mán a tekintetes asszonykát is meg akartam vizitálni... Jaj, mer erre járok én, instálom, mer törvényre megyek a fiam alkalmára, mer rábélelték az egyfiamra a legényeket, hogy verjék meg, hát most már bíróhó kell nekem menni, hogyha mán megverték, legalább térítsék vissza a fájdalmát.

LAJOS BÁCSI *most ért hozzá Kisvicákné*. Csak ügyesen, Kisvicákné!

KISVICÁKNÉ. Jaj, mer mindennek jó lenni, csókolom a kegyes kezeiket, csak anyának nem...

ZSANI NÉNI. Jól van, jól, menjen ki, tegye le a zajdát odaki, aztán gyöjjön be.

KISVICÁKNÉ. *Igenis, instálom. Leveszi a válláról a vastag vászonlepedőbe csavart batyut, valami kosár van benne. Leteszi az ajtó mellett belül, s mindjárt előre jön*.

PÓLIKA *idegesen mozog körülötte, mivel voltaképp az ő vendége. Zsani nénit nézi, kiküldje-e, Zsani néni nem szól, legyint*.

PEPI NÉNI *meg akarja gyújtani a petróleumlámpát, Mina feláll a székre*.

ZSANI NÉNI. Mire az még, Pepi? Még hamar van. Nem víz az, Pepi, az fótógén! Az pénzbe kerül. Szedjétek le Minát.

KISVICÁKNÉ. Jaj Istenem, teremtőm. *Leül*. Már voltam egyszer errefelé, jelenleg húsz esztendeje annak. Még akkor az öreg tekintetes úr is élt. Az vót ám a krucifikszumos ember. Jaj, de szépen el tudta keríteni. Volt itt akkor egy öreg, görbe ember, nem tom, megvan-e még, azt mondja neki: Úgy pofonváglak, hogy az eget is bögőnek nézed.

LAJOS BÁCSI. E Karcsi vót! De régen hallottam!

PÓLIKA *roppant zavarba jön, hogy ilyen durva ez az asszony, és mint vendégéért neki kell röstelkedni.* Ne mondjon ilyeneket, Kisvicákné, az nem illik.

KISVICÁKNÉ. Így mondta, kéremalásson: Úgy pofonváglak, aszongya, hogy...

PEPI NÉNI. Hagyja, hagyja, nem kell azt elmondani.

KISVICÁKNÉ. Hogy... az eget is bögőnek nézed. Így mondta, lelkem tekintetes asszonyom, mintha most is hallanám! *Szemét törli.* Kár érte, be gyönyörűen tudott káromkodni, de jól tudna még mostan is...

PEPI NÉNI. No, hallgasson már, hallgasson, jó asszony. Mi van otthon?

KISVICÁKNÉ. Nem tetszene tudni valamit kommandálni az én fiamra? Mert az arcképe úgy fel van duzzadva, mint egy marhatök. Esztendeje szánkáznak azon a gyereken az irigyei, most aztán megtitilálták az árvát.

PÓLIKA. Mi újság van nálunk, Kisvicákné? Otthon! Mondja csak kedves Kisvicákné?

KISVICÁKNÉ *hirtelen.* Nem tudok semmit, instálom. *Leoldja a fekete kendőjét, alatta pirossal van bekötve a feje.* Be jó meleg van itt, Istenem, teremtőm!

LAJOS BÁCSI. Megvan még a ház? Nem hordták még el a szelek?

KISVICÁKNÉ. Meg, kérem, tekintetes úr, minden megvan ott, minden a helyén van. *Pólika felé kacsint.* Csak éppen, hogy a gyengebornyú szaladt el, egyebet nem tudok.

PÓLIKA *ijedten.* Hát mért szaladt el? Hogy szaladt el? Mi az, Kisvicákné?

KISVICÁKNÉ. Hát itatták, oszt elszaladt. Szaladós a kisbornyú, hát elszaladt.

PÓLIKA. De csak utána szaladtak, Kisvicákné?

KISVICÁKNÉ *legyint, zavarosan.* Mikor a szakácsné, Borcsa, elköltözött a háztúl.

PÓLIKA. A Borcsa elköltözött a háztúl?

KISVICÁKNÉ. Igenis, úgy.

PÓLIKA. Hát mér ment el, hogy ment el az Istenért?

KISVICÁKNÉ. Hát mikor a cigánylakodalom volt a kastélyban.

PÓLIKA *iszonyú rémülettel.* Micsoda cigánylakodalom?

KISVICÁKNÉ. Hát ahun az én fiamnak beszakajtották a fejét.

PÓLIKA. Jaj, Istenem, jaj Istenem. Valami baj van, valami baj van! Jaj, Istenem, nem értek ebből semmit, semmit. Beszéljen, beszéljen!

ZSANI NÉNI *két kezét összekulcsolva áll rémülten Kisvicákné elébe. Pepi néni egészen megdermedve áll, Pólika is. Körülveszik az asszonyt.* Jézuskám, Jézuskám!

MINA NÉNI. Mi az, Zsani?

BIRI *hátral.* Jaj, de érdekes! *Egyszerre mind a hárman.*

KISVICÁKNÉ. Sok vón azt elbeszélni, mer én nem vótam ott, csak én nem vótam a faluból, mer én azt mondtam: hogy az én földem, az én földem, én abból kenyerezek. Én a magam kevesét az öregszüleimtől örököltem, hát úgy védem én azt, mint a méh a maga mézét... Hát az urak is csak úgy vannak avval... Mer ugye a tekintetes asszony is félti, ami retyerutyája van, nem akarja elpotyázni, hát mi dolog vót a, hogy az egész falut odacsődítette a

szakácsné, Borcsa, ha még olyan jó szíve is van a szegényekhez... Baj lesz abból, mondok, ha az urak előkerülnek a farsangból!...

PÓLIKA *halálos rémülettel bámul az asszonyra, összekulcsolt ujjait tördeli.* Csak nem tartott az a szemtelen cudar lakodalmat az én házamban?

KISVICÁKNÉ. De még milyet! Biz igen!

PÓLIKA. Jaj, az a tolvaj falu! Jaj, azok a haramiák!

PEPI NÉNI. Na, nem kell mindjárt a szegényeket meggyanúsítani!

PÓLIKA. De Pepi néni, hallja, hogy mi volt! Hát hogy volt! Kisvicákné?

LAJOS BÁCSI. Hát úgy, hogy összedobolták az egész falut, dobszóval hitták a lakodalomra.

KISVICÁKNÉ. El is ment mind, de csak a rongyosa, kódusa. El is fogyott minden, a hurkalé hurkástúl, kolbászosztúl, sonkástúl.

LAJOS BÁCSI. Hozzánk is eljött a híre.

PÓLIKA. A zsványok, a cudarok! De hisz ez rettenetes.

LAJOS BÁCSI. Így van, ha az asszony nincs otthon!

ZSANI NÉNI. Osztán mi volt?

KISVICÁKNÉ. Én nem tudom, csókolom a kegyes kezeiket, mer én nem vótam benn a házban. Én egy kisbaltával ott csibráltam a gallyat, úgy hallottam a csentemperjüket. Be se tettem az udvarba a lábom, úgy hoztak utánam egy kis ódalast, annyi vót az egész, amit én faltam, mán akkor gyütt a tekintetes úr.

PÓLIKA. Az uram!... Hát otthon van a drága?

KISVICÁKNÉ. Hazagyütt.

PÓLIKA. Hála legyen az Istennek.

KISVICÁKNÉ. Bizony, aztán akkor lett lakodalom!... Akkor kötözött el a Borcsa is a háztúl! Az én fiamat is akkor készítették ki a becsületiből. De nem is hagyom annyiba. Törvényre adom őket. A Pállin fiak voltak a legnagyobb ellenségek, de bírónak viszem a szívhasító fájdalmat! Majd megmutatom én, ha a bugyogósok eszik is meg mind a vagyonomat. Van két tehenem, az is a kincstáré mán az én szemembe. *A kis széket helyére teszi.* Csak káplár vagyok mán én mellettük, de ezt nem hagyom. Jaj, csak valamit tessék mán kommandálni az én gyermekemre, hogy még egyszer meg legyen neki az arculatja. *Beköti a fejét, készülődik.*

PÓLIKA. Ha az ember a lábát kihúzza hazulról, mindjárt vége a világnak.

LAJOS BÁCSI. Vége bizony, lelkem!

ZSANI NÉNI. No, ez kellett, ez kellett neked! Most aztán mehetsz haza koldustanyára. Guta üsse meg az ilyen dógokat.

PEPI NÉNI. Nincs semmi baj. Balázs hazament rendet csinálni.

ZSANI NÉNI. Ezek a te védeneid, mindig ezeknek fogod a pártját, te Pepi.

PEPI NÉNI. No, csak ne fogj rám mindent. Mit tehetek én róla?

ZSANI NÉNI. Puska kell beléjük!

KISVICÁKNÉ *közben felvette a zajdát is. Azért kell nekem Kállóba menni, kezitsókolom. Nem tetszik tudni, merre menjek előbb, jobbkéztől-e, vagy balkéztől?*

LAJOS BÁCSI. Na, menjen az orra után.

KISVICÁKNÉ. *Köszönömálással a marasztalást, de sietni kell; azokkal a szegény anyákkal megyek én, jaj, mert az anya sorsa a legkeservesebb ezen a világon. Hát csókolom a kezeiket. Jóicckát kívánok. Senki se fogadja a köszönését, úgy el vannak merülve a gondolataikba, hogy még Pepi néni se reagál, mindenkinek kezet csókol, legutoljára Lajos bácsinak.*

LAJOS BÁCSI *pénzt ad neki. Hogy a süldő jobban hízzon.*

TIZENKILENCEDIK JELENET

Voltak, Kisvicákné nélkül

PEPI NÉNI *utánamegy.*

ZSANI NÉNI *hosszú csönd. Elkeseredve. Már egészen sötét van. Szótlatlanul ülnek.*

MINA NÉNI *leguggol a kályha elé, rakja a tüzet. A szoba egész világos lesz a tűztől. Jaj, de tisztességes... tisztességes asszony... Csupa szív!... Előre baloldalra.*

PEPI NÉNI *visszajön.*

PÓLIKA *magába merülve áll a szoba háttérébe, most előlép, kendőt vesz egy székről, s a vállára teríti.*

ZSANI NÉNI. Mit akarsz?

PÓLIKA. Megyek.

ZSANI NÉNI. Hova?

PÓLIKA. Fogatni... Hazamegyek!

ZSANI NÉNI. Veled megyek, gyermekem... Én foglak visszavezetni... *A szeme könnyes.*

PEPI NÉNI. Igen, Zsani!... *Sír, orrát fuvogatja.*

MINA NÉNI. Már lehet világot gyújtani, Zsani?

ZSANI NÉNI *int, hogy igen. Mina és Pepi néni meggyújtják a petróleumlámpát.*

HUSZADIK JELENET

Voltak, Biri

BIRI *beszalad, és hallatlan kacag. Zsani néni! Zsani néni! Balázs! Lóháton jött, láttam! Ment a kocsmába...*

LAJOS BÁCSI. Püff neki! *Ebben a pillanatban felhallatszik a cigánymuzsika, hogy „Az életem gyászban, dobra verik házam!”*

ZSANI NÉNI. Ez az ő nótája! Hát akkor nem lehet semmit se csinálni.

LAJOS BÁCSI *Pólikához. Hát megbocsátasz neki?*

PÓLIKA. Haza kell menni. *Át jobboldalra.*

LAJOS BÁCSI. Elszánt szándékos? Mégy?

PÓLIKA. Megyek, megyek, megyek, megyek.

ZSANI NÉNI. Hazamehet egyedül is! Ahhoz joga van! Hazamegy és körülnéz. Reggel hazamegy.

PÓLIKA. Egyedül nem megyek, egyedül nem megyek! Csak vele megyek!

PEPI NÉNI. Jézuskrisztus, Jézuskrisztus...

LAJOS BÁCSI. Hát Zsani, mit szólnál hozzá, ha parlamentáris formák közt érte jönne ez a fiú, ezért a lányért?...

ZSANI NÉNI. Nahát, ha a módját megkeresi...

LAJOS BÁCSI. Például... ha mondjuk... megszőkteti az ablakon át!

ZSANI NÉNI. Ah, mit, egy újabb botrány.

LAJOS BÁCSI. Tegyük fel... Én nem tudom, hogy hajlandó-e rá... De tegyük fel, hogy hajlandó... például, ha Pólika ír neki egy szép levelet. Hogy: Kedves férjecském, légy szíves, szőktess meg...

ZSANI NÉNI. Ilyen levelet nem fog írni!

LAJOS BÁCSI. Jó, hát úgy fogja írni, hogy: - *parancsolóan* - Szőktess meg!... Te, Zsani, te azelőtt okos asszony voltál, nagy diplomata...

ZSANI NÉNI. Ah, mit.

LAJOS BÁCSI. Nem terólad van itt szó, hanem ezekről a gyerekekről. Modern gyerekek ezek. Nem úgy van már, mint a régi jó időkben volt. Most már szőktetik az asszonyt...

ZSANI NÉNI. Az igaz, hogy itt már úgy el van rontva minden, hogy itt már rendes út nincs.

LAJOS BÁCSI. Csend!... hozzatok tintát, tollat, papírost.

BIRI *szalad a szekrényhez.*

LAJOS BÁCSI. Ide e.

ZSANI NÉNI. Mit gondolsz, te Lajos? Van ennek értelme?

BIRI. Ki van száradva a tinta.

LAJOS BÁCSI. Hagytam én itt egy olyan félplajbászt, huszonkét esztendővel ezelőtt. Meglesz az még... Ott a gombok közt... Na... ez az!...

MINA NÉNI. Mit írsz, Lajos? Az adót? Elintézed?

LAJOS BÁCSI. El, el, el. Elintézem. *Az ujját a papírra teszi, Pólika ír.* Kedves Balázs, szőktess meg! Elég volt ebből! *Pólika megáll, nem ír tovább.* Meghalok ezek közt a vénasszonyok közt.

PEPI NÉNI. Hát te mi vagy? Vénember?

LAJOS BÁCSI. Bánom is én, írd úgy, hogy ezeknél a fiatal menyecskéknél.

ZSANI NÉNI. De az nem is rossz, amit ez a Lajos kitalált.

LAJOS BÁCSI *büszkén.*

PEPI NÉNI *megsimogatja az asztalra könyöklő Lajos bácsi fejét.* Ez mindig okos volt, ez a Lajoska.

LAJOS BÁCSI. Hát írd már!

PÓLIKA *ír, befejezi a levelet.*

PEPI NÉNI *fölötte áll, s szemüveggel nézi.* Ne rángasd úgy a betűket, nem tudja elolvasni.

ZSANI NÉNI. Mit írtál?

PÓLIKA *olvassa.* „Kedves Balázs, szöktess meg, mert meghalok.”

ZSANI NÉNI. Még mit írtál oda?

PÓLIKA. Csak egy szót.

ZSANI NÉNI. A neved?

PÓLIKA. Azt.

BIRI *kacag.* Azt írta: csók!... csók, csók...

ZSANI NÉNI. Méz kell a légynek.

LAJOS BÁCSI. Azt írd oda: Nem élhetek muzsikaszó nélkül.

ZSANI NÉNI. Már mégis öregember vagy, te Lajos. Azt hiszed, hogy az többet ér, mint a csók. *Nevet. Pólikához.* Add csak ide azt a papírt, nem úgy kell azt összehajtani... Pepi, hívd be, Zsuzsit. *Átveszi Pólikától a papírt, fidibusznak hajtja, kétoldalt benyomkodja. Pepi el. Jobb 2-en.*

HUSZONEGYEDIK JELENET

Voltak, Pepi néni nélkül

LAJOS BÁCSI. Te, Zsani, még mindig szereted a csókot? Azelőtt nagyon kedvelted. Emlékszel, mikor a meggyfa alatt rajtakaptalak?

ZSANI NÉNI. Ugyan hallgass.

LAJOS BÁCSI *nevet.* Csókolóztál.

BIRI. Karcsi bácsival?

LAJOS BÁCSI. A fenét. Tatár Lacikával. Te, Zsani, az volt az első csók?

ZSANI NÉNI. Eh.

LAJOS BÁCSI. Hát csak emlékszel az elsőre. Én akkor kisdíák voltam, a boglyába hasaltam, onnan lestelek.

ZSANI NÉNI. Te gyalázatos.

BIRI. Jaj, de érdekes!

HUSZONKETTEDIK JELENET

Voltak, Pepi néni, Zsuzsi

PEPI NÉNI *jön Zsuzsival, jobb 2-en.*

ZSANI NÉNI. Átmegy a tekintetes úrhoz, odaadod neki ezt a levelet. Neki magának. Megértted? Idefigyelj. Mondd meg neki, hogy a tekintetes asszonyka küldi.

LAJOS BÁCSI. Azt ne mondd, hogy a Zsani tekintetes asszony, mert akkor kapsz egy olyan pofont, hogy az eget is bögőnek nézed.

ZSANI NÉNI *Lajos bácsi káromkodását a nénik boldogan hallgatják. Végre egy férfihang a háznál.* Választ hozzá. A választ odaadod a tekintetes asszonykának.

ZSUZSI. Jól van. *Elszalad. Pólíka és Biri is.*

HUSZONHARMADIK JELENET

Voltak, Zsuzsi, Pólíka és Biri nélkül

LAJOS BÁCSI *hosszú csönd, a pipáját kiveri a földre, a nénik ijedten nézik.* Te, Zsani, mit fog ez a Balázs felelni?

ZSANI NÉNI. Mit fog?... Két kézzel kap rajta.

LAJOS BÁCSI. Biztos?

ZSANI NÉNI. Még az kellene. *Csönd.* Jézus Mária! A hideg veríték üt ki rajtam... ja... vagy azt hiszed, Lajos...

LAJOS BÁCSI. Én nem hiszek semmit. Én csak úgy kérdem, te jobban tudod.

ZSANI NÉNI. Én olyan biztos vagyok benne, hogy gyere, fiam, adok is valami emléket. Gyere fiam, válassz valamit. *Kinyitja a nagy szekrényt, ami tele van régi ruhákkal.*

PÓLIKA *közben átöltözött odakint.*

LAJOS BÁCSI. Ez még mind megvan? Az a sok régi rongy... Én ebből semmit se kaptam... Nem osztogatok velem... Hát bizony, Zsani, ha meggondolom alaposan kifirundcvancigoltatok engem.

ZSANI NÉNI. Majd megkapod, Lajos, ha meghalok.

LAJOS BÁCSI. De mikor akarsz meghalni, kedves?

ZSANI NÉNI. Hát hiszen a te feleséged úgyse hordta volna, régen eladta volna a zsidónak.

LAJOS BÁCSI *hirtelen az asztalra csap.* A mindenségit!... ha meggondolom, még mióta itt vagyok, egy jó szót nem hallottam a feleségemről. Hát nincs nektek szívetek?

ZSANI NÉNI *nagy szünet után.* Hozd el már egyszer, te Lajos.

LAJOS BÁCSI. Elhoztam most huszonkét esztendeje, de nagyon csúnyán fogadtátok.

PEPI NÉNI. Én már nem is emlékszem, mi volt.

ZSANI NÉNI *kis hallgatás után elhatározza magát.* Én sem emlékszem.

LAJOS BÁCSI *szipákol.* Irma sem emlékszik. Éppen máma mondta, hogy ő nem is tudja, min haragudtatok össze.

ZSANI NÉNI. Hozd el holnap délután, Lajos.

LAJOS BÁCSI *sipákol.* Nem lehet. Még nem is adtátok vissza a vizitet.

ZSANI NÉNI. Azt mondtad, Lajos, most huszonkét esztendeje, hogyha el merünk menni, ránk uszítod a harapós kutyát.

LAJOS BÁCSI. A csak szó volt... Nem is tartok húsz év óta harapós kutyát.

PEPI NÉNI. Úgy, úgy, kedves.

HUSZONNEGYEDIK JELENET

Voltak, Zsuzsi

ZSUZSI jön középen. Tekintetes asszony, tekintetes asszony, itt a cédula.

PÓLIKA boldogan elkapja, nézi, felsikoltva olvassa. „Megyek, cicám!” A három öreg néni összecsókolja Pólikát.

LAJOS BÁCSI utoljára kerül hozzá Pólika, megöleli, megveregeti a hátát. Eredj, cicám!... Gyere már, te Pepi, segíts felvenni ezt a ködmönt, nagyon köszvényes a balkarom. Pepi néni fölsegíti a kis bundáját. Huncutul a szemébe kacsint. Ezt jól megcsináltam, ugye?

PEPI NÉNI álmélgató arccal, csapja össze a kezét. Te?

LAJOS BÁCSI. Pszt, meg ne mondd Zsaninak, mert másik huszonkét esztendeig nem beszélünk egymással. No, szervusztok! Sorra csókolja valamennyiüket, egyre cuppanósabb csókokkal, Zsani az utolsó. Osztán, Zsanikám, azt akarom mondani, hogyha eljön a feleségem hónap délután, ne adjatok neki bivalytejes kávé... nem szereti... Meg ezt a sifont se nyitogassátok neki: Ezt se szereti!...

MINA NÉNI utána kiált. Szervusz, Lajos!

LAJOS BÁCSI visszanéz, és sztentori hangon kiáltja. Szerbusz, Mina! Szerbusz! El.

HUSZONÖTÖDIK JELENET

Voltak, Lajos bácsi nélkül

MINA NÉNI látja, hogy mindenki sír, ő is sírvafakad. Miért sírunk, Zsani? Miért sírunk?

ZSANI NÉNI önkéntelen kiáltva. Balázs megszökteti Pólikát!

PÓLIKA. Kedves jó nénik, ne haragudjanak, hogy én az én kicsi kis bajommal ennyi zavart okoztam.

PEPI NÉNI. Eredj fiam, a te jó Balázsodhoz. Bundát ad rá. Örülj, hogy van egy ilyen jó embered.

ZSANI NÉNI. Eredj, fiam és most aztán csinálj rendet!... Papucs! Papucs alá törni... Zokogva fakad, és bemegegy a szobájába.

PEPI NÉNI Minát kisöpri a jobb 2 ajtó felé.

MINA NÉNI. Azért sírjunk? Azért sírjunk? El.

PÓLIKA leül a kandalló melletti első fotelba teljesen útrakészen öltözve. Bízzák csak rám! Majd adok én cigánylakodalmat.

PEPI NÉNI ő ülteti le Pólikát, aztán lepróbálja a lámpát, hogy sötét lesz, csak a tűz világít.

BALÁZS jön, Pepi nénit megcsókolja, Pólikát ölbekapja, és büszkén elviszi.

Függöny

NEGYEDIK FELVONÁS

Az első felvonás díszlete. A szoba tökéletesen rendben van, közepén asztal, drága csipkés terítővel leterítve. Az ablakokon függönyök. Balra nagy szekrény, jobbra kicsi székek stb. Téli virág. Késő éjszaka, lámpák égnek.

ELSŐ JELENET

Borcsa, Mariska néni, suhanc

BORCSA szoba közepén áll, és dirigál. Hamar azt a fát.

SUHANC kirak egy kosár fát a kályha mellett a verandán.

BORCSA. Jókedved van. Rakd össze és lódulj! Elhánytad a havat a kapu előtt?

SUHANC. Még keresztet is csináltam a hóba! *Mutatja, hogy hanyatt vetette magát a hóba, kitárt karokkal.*

BORCSA. Mariska néni, kösse meg a kendőjét, olyan, mint egy vén boszorkány. Maga mit akar ott a nagy bocskorával! Be ne jöjjön ide senki, mert mind agyonvágom! Nézd csak a rongyosokat! Mind a szobában akar lakni! Egy lélek be ne tegye a lábát! Kifele, kifele, te is.

MÁSODIK JELENET

Voltak, Mircse

BORCSA. Hát te mit keresel itt?

MIRCSE jön jobb l-en. *A kezében van egy sült tyúkcomb és egy darab túrósbéles.* Micsoda vín tyúkokat főznek maguk? Tudhassa, hogy nem szeressük a vín tyúkokat.

BORCSA. Nem megparancsolta a tekintetes úr, hogy ki ne dugjátok az orrotokat!

MIRCSE. Azst parancsolta volna meg, hogy ne főzzenek ilyen vín tyúkokat. De ott is mivelünk etették meg, a faluba, minden vín tyúkot.

BORCSA. Nézd csak, ahelyett hogy megköszönné!

MIRCSE. Meg örökösen csak az a túrhós bíles. Mindig csak túrhós bílest. Én lekvárral akarom mán a túrhós bílest. Na, ott is túrhós bíles, itt is túrhós bíles, ott is vén tyúk, itt is vén tyúk. *Balról az ajtónál áll Mariska néni, jobbról Borcsa.*

BORCSA. Gergő bácsi, Gergő bácsi!

MIRCSE. Minden vín tyúkot csak a segín mivéseknek kell megzabálni!

HARMADIK JELENET

Voltak, Gergő

GERGŐ *jobbról bejön.* Mi lesz, he! Az anyád kötőjében nem vót ilyen dógod, te.

MIRCSE. No, no majd sóllok a tekintetes úrnak! De lesz szorulás! Hogy a devla verje meg a vín tyúkokat! *A cipője talpát veri vele, hogy milyen kemény.*

GERGŐ. Mars!

MIRCSE. Mars?... Hát akkor mars. *Kiugrik az ajtón.*

BORCSA. Gergő bácsi, vigyázzon ezekre a cigányokra. Egynek se szabad kidugni az orrát, míg a tekintetes úr nem parancsolja. *Kint malacvisítás. Gergő el.* Mi van azokkal a malacokkal? Mit sírnak az ólban? Biztosan megnyomta az anyja őket. Szaladj csak, nézd meg, te. *Pofon üti a szájtató fiút. Egyedül marad, s büszkén végigsétál a szobán.* Na, most már jöhet a galambom! Itt olyan rendnek kell lenni, mint az égbe... Az ágy is meg van vetve... odabe is jó meleg van... jöhet a galambom...

SUHANC *hátulról bekukkant.* Mikor jönnek?

BORCSA. Mi közöd hozzá? Akkor jönnek, mikor jólesik! *Ezalatt a háta mögött belép Kisvicákné.*

NEGYEDIK JELENET

Borcsa, Kisvicákné

KISVICÁKNÉ *beállít jobb 2-en.* Jó estét kívánok, lelkem.

BORCSA. Ott maradjon, be ne lépjen, hamar hozzatok zsákot a lába alá. Maradjon ott az ajtóban. Be ne hozza a havat. *Zsákot tesz az ajtó elé, kendőt az ajtó melletti fotelre, ott ülteti le.* Vigyázzon, le ne rázzon magáról valami szalmát, vagy valamit. Na... hát megjött, Kisvicákné?

KISVICÁKNÉ. Meg, lelkem.

BORCSA. Bodonyban?

KISVICÁKNÉ. Vótam, lelkem.

BORCSA. Láttá a tekintetes asszonyt?

KISVICÁKNÉ. Láttam, lelkem.

BORCSA. Jaj, hogy néz ki az angyalom?

KISVICÁKNÉ. Virít, mint a tök júliusban, lelkem.

BORCSA. Ó, a szentem, az egyetlenem. Mit mondott neki, a kedvesnek?

KISVICÁKNÉ. Elmondtam neki mindent, lelkem.

BORCSA. Elmonda neki, hogy itt minden milyen rendbe van?

KISVICÁKNÉ. Úgy, igen.

BORCSA. Hogy semminek egy szál hája nincs. Hogy kisúroltunk, kimeszeltünk, hogy olyan a ház, mint az üvegphár.

KISVICÁKNÉ. Úgy, lelkem.

BORCSA. Hogy a marhának nincs baja, meg a malacok milyen szépek, megmondta, hogy kilencet fiazott a vén koca?

KISVICÁKNÉ. Hogyne, galambom.

BORCSA. Hát a tarka bornyút megmondta?

KISVICÁKNÉ. Hogyne, gyémántom.

BORCSA. Hogy milyen gyönyörűséges. Meg, hogy milyen nehéz volt az ellése szegény Bimbónak. De hogy szerencsésen megvót?

KISVICÁKNÉ. Abbizony, kincsem.

BORCSA. Hát a cigányokat megmondta neki?

KISVICÁKNÉ. Meg bizony, nagyon megmondtam.

BORCSA. Hogy itt voltak hurkaléért, de pizskafával vertem ki őket?

KISVICÁKNÉ. A biza.

BORCSA. Hogy milyen cigánylakodalmat csináltam, csak úgy szaladtak, mint a nyúl.

KISVICÁKNÉ. Bizony szaladtak!

BORCSA. Hát a fiának kihúzatta-e a fogát?

KISVICÁKNÉ. Ki azt, ki biz azt.

BORCSA. Fel van még dagadva az arculatja?

KISVICÁKNÉ. Dehogy is van, olyan annak a pofája mán, mint a sóvári alma.

BORCSA. Szóval örvendett a tekintetes asszonyka.

KISVICÁKNÉ. Csak úgy táncolt örömben.

BORCSA. Mit izent nekem a drága tekintetes asszony?

KISVICÁKNÉ. Jaj, lelkem, ha ott lett vóna, összecsókolta vóna örömben.

BORCSA. Jó van, Kisvicákné, jó van.

KISVICÁKNÉ. Ígért is a tekintetes asszony mindent, hogy ha hazajön, azt mondja, adok annak a Borcsának, egy ötő ruhát a lányának.

BORCSA. Azt mondta? Jaj, a szívem aranyom! Ötő ruhát.

KISVICÁKNÉ. Meg aszongya, a fiának mondja meg, hogy hajdú lesz belőle a vármegyén.

BORCSA. Jaj, Istenem, hajdú lesz a fiam! Teremtöm, az a drága lélek.

KISVICÁKNÉ. Meg aszongya, adjatok egy süldő malacot a Kisvicáknénak, a szívességiért. Hogy mikorra hazajövök, süldő legyen neki az udvarába.

BORCSA *otthagya, hogy megy*. Na, mán ezt nem kap tőlem, Kisvicákné. Nem innen, még egy fiók galambot, de még törött csuprot se, míg ő maga haza nem jön. Olyan nincsen, mert itt mindennek úgy kell lenni, ahogy van. Ha hazajön, akkor ő adhat, amit akar, abba nincs beleszólás, de én még egy marék tökmagot se, Kisvicákné. Nem biz azt! *Leül*.

KISVICÁKNÉ. Pedig itt van az írás, hogy aszongya, adjon a Borcsa szakácsné egy kis lisztet, egy kis zsírozót, egy kis ruhabélit, annak a jó Kisvicák néninek.

BORCSA. Nagyon sajnálom, Kisvicákné, itt semmit se kap, míg ő maga meg nem jön.

KISVICÁKNÉ. De keményszívú maga, Borcsa. Meg fogja bánni. *Feláll.*

BORCSA. Mán én nem bánom, Kisvicákné.

KISVICÁKNÉ. De, ím itt az írás.

BORCSA. Felőlem lehet, én úgyse tudok olvasni.

KISVICÁKNÉ. Nem tud? Nohát lelkem, pogányok közé kerültem. Mán én látom, semmi sem lesz az én süldőmből.

BORCSA. Hajtsa be az asszonyon, meg az úron. Én itt úgy akarok beszámolni mindennel, mint a másvilágon a bűneimmel.

KISVICÁKNÉ. Hát nem ád? *Hozzá megy.*

BORCSA. Semmit a kerek ég alatt. Semmit, ha a szeme itt kopog is.

KISVICÁKNÉ. Azért dicsértem én úgy föl magát? Ejnye, hát azért csináltam magának olyan renomét?

BORCSA. Nem bánom én, lelkem.

KISVICÁKNÉ. Azér járattam a számat, azér koptattam a nyelvem?

BORCSA. Nagyon sajnálom. Itt van a kötöm, ezt magának adom, ez az enyém. Itt van a kendőm, ezt magának adom, de az urakéból még egy tetűt se. *De nem adja ám oda, csak mondja. Halk szánkócsöngés.*

KISVICÁKNÉ. Nohát, hallja, micsoda egy asszony maga, Borcsa. Hát ezt a kötöt vigyem én el a szívességemért? *Rángatja.* Ezt az ócska kendőt tegyem el az én nagy szenvedésemért? Nahát nem bánom, maradjon a többi isten nevébe. Csak osztán meg ne bánja.

BORCSA. Nem bánom én meg galambom, csak maga menjen szépen haza, a jótettének megvan a jutalma a lelkibe, hogy jót cselekedett életibe. *Kint szánkócsöngő.*

KISVICÁKNÉ. Istenem, istenem, hogy kell a szegénynek szenvedni!

FIÚ *behajlik az ajtón.* Itt vannak az urak.

KISVICÁKNÉ *hamar szedi magát s indul.*

BORCSA. Várja hát meg a tekintetes asszonyt!

KISVICÁKNÉ. Maj megjövök reggel! Sj, micsoda zsákkal jövök, lelkem! *El jobb 1-en.*

MINDENKI *elmegy, a szín üres marad. Kint szánkócsöngés vége.*

ÖTÖDIK JELENET

Pólika, Balázs, jobb hátul

PÓLIKA *félve jön középen, Balázs leveri a válláról a nagybundát, kiskabátban jött be. Körülnéz nagy szemekkel.*

BALÁZS *ravaszul, huncutul, nagy bundában jön utána. Nna!*

PÓLIKA. Istenem!...

BALÁZS. Kedves... kedvesem!...

PÓLIKA. Jóisten!...

BALÁZS. Itthon....

PÓLIKA. Álom... ez álom...

BALÁZS. Csakhogy itthon vagyunk...

PÓLIKA. Meleg van. *Át balra.*

BALÁZS. Megfáztál az úton?

PÓLIKA. Nem.

BALÁZS. Nem? Nem fáztál meg?

PÓLIKA. Nem. *Nézik a padlót. Különös. Lehajol.*

BALÁZS. Mi a különös?... *Szintén lehajol.* Lásna, milyen barátságos... A mi kedves kis lakásunk. Tegye le a bundát... Na, tegye le, kedves... Drága...

PÓLIKA. Nem. Hagyjon. *Nézi a bal függönyt.*

BALÁZS. Hagyjam?... Hagyom... Kedves... Nézzen körül... szokjon hozzá... Ne törődjön azzal, hogy odakint olyan nagy a rendetlenség... örüljünk annak, hogy idebe olyan jó meleg van... A szívünkben... A lelkünkben... A mi édes kis lakásunkban...

PÓLIKA. Nem. Én látni akarok... én mindent tudni akarok...

BALÁZS. Mit akar tudni?

PÓLIKA. Mindent. Jöjjenek be. *Át középre.*

BALÁZS. Kicsoda?

PÓLIKA. Mindenki.

BALÁZS. Mindenki? Ki mindenki?

PÓLIKA. A cselédek. Mindenki... aki még itt van.

BALÁZS. Még... Hát jöjjen be mindenki még... *Át jobbra.*

PÓLIKA. Na! *Toppant.*

BALÁZS. Mit akar?

PÓLIKA. Vizsgálatot.

BALÁZS. Vizsgálatot?... Törvényt akar tartani?...

PÓLIKA. Balázs, kérem, ne kínozzon. Rendelje be ide a cselédeket és mondjanak el mindent.

BALÁZS. De mit, szívecském? Mit?

PÓLIKA. Én látom, hogy maga előre itthon volt, és nekem itt mindent rendbeszedett, de az én szememet nem lehet bekötni. Itt tiszta kép kell. Én mindent tisztán akarok látni.

BALÁZS. Hát jó, nem bánom... én ugyan azt képzeltem, hogy a mai este békességben és boldogságban fog eltelni és szerelemben. De ha magának fontosabb, hogy a cselédekkel beszéljen, mint az, hogy velem. Legyen minden a maga akarata szerint. *Kiszól.* Jöjjen be! *Pólíka leül.*

HATODIK JELENET

Voltak, Borcsa

BORCSA *jön jobb I.* Kezét csókolom.

PÓLIKA. Maga még itt van?

BORCSA. Én, kezitcsókolom?

PÓLIKA. Szégyellje magát s pusztuljon a szemem előtt.

BALÁZS. De Pólika, szívem, mit beszél? *Át balra.*

PÓLIKA. Maga nekem visszahozta ezt a bestiát, ezt a tolvajt?

BORCSA. Jézusmária szenjózsef, én vagyok a bestia, én vagyok a tolvaj.

PÓLIKA. Majd adok én magának cigánylakodalmat! Majd összecseszdi maga nekem még egyszer a falu minden koldusát, zshiványbandáját, hogy felprédálják az én vagyonomat! Jönnek a muszkák? Igen? Azt parancsolta a nagysága, hogy még egyszer lakodalmom legyen a háznál? Igen? Kövér disznót levágni, disznótorozni! Maga gyalázatos!

BORCSA. De tekintetes asszony, meg volt beszélve, hogy le kell vágni.

PÓLIKA. Hallgasson, ki ne nyissa a száját!

BALÁZS. De Pólika, hallgasson. Ez a szegény asszony, aki mindent ilyen rendbe szedett! *Át jobbközépre.*

PÓLIKA. Micsoda rendbe? Még a lakás is fel van fordítva. Minden bútor más helyen van. Így szoktam én a szőnyeget teríteni? Hogy merészelt maga belenyúlni a szekrénybe, hogy ezt a terítőt teszi az asztalra, amit csak nagy vendégek számára szoktunk kitenni?

BORCSA. Tekintetes asszony, én jót akartam!

BALÁZS. Itt valami rettenetes félreértés van!

PÓLIKA. Semmi félreértés. Nem kívánhatja tőlem, hogy én együtt legyek egy ilyen országos tolvajjal.

BALÁZS. Maga csacsi.

PÓLIKA. És a gyenge bornyú?

BORCSA. Gyenge bornyú?

PÓLIKA. És a cigánylakodalmom? És a szétosztogatott disznó!

BALÁZS *kiszól.* Gergő!

HETEDIK JELENET

Voltak, Gergő, Kisvicákné

GERGŐ *bejön, hozza Kisvicáknét.*

BALÁZS. Gergő... mondja el becsületesen, mi történt itt azóta, hogy a tekintetes asszonyka elment hazulról.

GERGŐ. Hát, instálom, egyebet nem tudok, csak hogy a mi kisbírónk dobolta az adót.

PÓLIKA. Hol van a hurkalé? *Átül jobboldalra.*

BORCSA. Hurkalé?

PÓLIKA. Meg belőle a hurka, meg a kolbász, meg a sonka, meg az oldalas, az a szegény Kisvicákné ide se jött, mégis ódalast küldtek neki!

GERGŐ. Azt mondta?

BORCSA. Jézus Mária! Tekintetes asszony, hisz a hazudott!

PÓLIKA *nagy szemet mereszt, s elhallgat.* Mit beszél maga nekem cigánylakodalomról?

KISVICÁKNÉ. Á, Istenem, csókolom a kegyes kezeit, a csak olyan böllönködés vót.

PÓLIKA. Miféle böllönködés? Maga azt mondta, itt vót.

KISVICÁKNÉ. Jaj, nem tetszett jól felfogni, kezitsókolom, én csak példáztam, hogy így is lehetne, meg úgy is lehetne.

PÓLIKA *belerogyik a fotelba.* Hát megvan a tarka bornyú?

KISVICÁKNÉ. Tehén a mán azóta, kezitsókolom, tán mán meg is ellett. *Balázs tolja kifelé.*

BALÁZS *át Kisvicáknéhoz.* Na, elég vót. Menjen innen, Kisvicákné. Menjen csak szépen haza, s reggel jöjjön el, megkapja a süldő malacot. *Kisvicákné, Gergő el jobbra.*

NYOLCADIK JELENET

Voltak, Kisvicákné nélkül

PÓLIKA *hosszú szünet.* *Pólíka mindent megért és fanyalodik a békítésre.* Borcsa. *Ujjával int.* Jöjjön ide... én már csak magába bízom. Borcsa... Hát nincs semmi, semmi baj?

BORCSA. Semmi, drága angyalom.

PÓLIKA *sír.* Borcsa, én olyan boldogtalan vagyok... *Ráborul.*

BORCSA *szemét törülgeti.* Semmi, kedves angyalom, a disznóölés megvót, a tehén megellett, a koca megfiált, a ház tiszta, minden jól van, hát én bocsánatot kérek, de azt egész elfelejtettem, hogy a kis kredenc nem ezen a falon szok lenni, hanem a másikon, de én nem tudom, hogy lehettem olyan buta, hogy én azt elfelejtettem. *Nekiáll, hogy eltolja.*

PÓLIKA. Hagyja, hagyja, Borcsám, kedves, meg ne erőltesse magát!... Az Istenért.

BALÁZS. No, most már minden jól van, minden rendben van... Menjen ki, Borcsa...

BORCSA. Behozhatom a vacsorát? Gyenge teát főztem a tekintetes asszonynak, mert tudom, hogy azon a szánon átfagyott ebbe a rettenetes hidegbe...

PÓLIKA. Ez a jó lélek, ez a drága lélek...

BALÁZS. Menjen már ki no! *Kitolja.*

BORCSA *el.*

KILENCEDIK JELENET

Pólika, Balázs

BALÁZS. Hát most már leteszi a kabátját?

PÓLIKA. Nem, Balázs, de igazán nem.

BALÁZS. Olyan szép vagy, olyan gyönyörű vagy... A szánkóban csak úgy perzselt a tűz, és úgy szégyelltem magamat... Meg se mertelek érinteni... Jaj, csak hogy itt látom már ezt az édes kis arccskádat, jaj, te drága, angyalom, te szerelmes kis pocskórom... *Öleli.*

PÓLIKA. Milyen okos volt, hogy hazajöttél... Igazán... olyan becsületes voltál, hogy hazajöttél...

BALÁZS. Érted tettem.

PÓLIKA. Hát szeretsz?

BALÁZS. Imádlak.

PÓLIKA. Őszintén?

BALÁZS *rémülten látja, hogy a banda megjelenik.*

TIZEDIK JELENET

Voltak, banda

MIRCSE *rát teszi a vonót a hegedűre.*

BALÁZS *tiltakozik, felváltva, két lábbal rugdos a cigányok felé.*

PÓLIKA. Na, mi az? Mi az?... *Meglátja a cigányokat, s elképed. Odaadja a száját, de felzendül a muzsika: „Az életem gyászban!” Rémülten elugrik, felsikolt. Mi az?*

BALÁZS *leforrázva áll előtte.*

PÓLIKA. Hogy kerültek ide ezek a cigányok? Maga iderendelte a cigányokat? Hisz ez mind kicsinált dolog!

BALÁZS. Hát igen. Ez az utolsó próba, Pólika. Táncolsz velem egyet, Pólika? Danolsz egy hangot? *Mintha becézne, könnyörögve.* Az anyád... sárga... viga... nőját...

PÓLIKA. Nem!

BALÁZS. Pólikám, szentem, ne veszíts meg, ne veszíts el, mert emberhalál lesz belőle... *Leül az asztal mellett.* Az istenit, valahol egy asszony van a világon...

PÓLIKA. Nem!

BALÁZS. Hej, hogy ilyen szerencsétlen vagyok... hogy nincs anyád... ha volna, az megértette volna... hogy mit tegyél! Ez az a szeszély, amit az asszonynak teljesíteni kell! Az ég rogyjon arra a három boszorkányra. *Megijed, megbánja, visszavonja.* Nem, nem, azok jók, mi vagyunk a gonoszok.

PÓLIKA *át balra, megáll, s szédelegve, zokogva dalol.*

Az életem gyászban,
dobra verik házam...

BALÁZS *feláll, s kitarja a karjait, Pólíka beleomlik; a cigányokra.* Kuss, az anyátok, coki cigány! Az én házamba nem teszi többé cigány a lábát. Itt nem muzsikálnak, míg én élek! Menjetek! Megélünk mi muzsikaszó nélkül is, ugye, kicsim!

PÓLIKA. Édes jó uram!

Függöny